

Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmija
Pedagoģijas fakultāte

Gunta Bāliņa

**LIEPĀJAS MUZIKĀLI DRAMATISKĀ TEĀTRA
BALETA PEDAGOĢISKĀ UN MĀKSLINIECISKĀ
VĒRTĪBA LATVIJAS KULTŪRĀ**

Nozaru (dejas) pedagoģija

Promocijas darba kopsavilkums

Rīga, 2014

Promocijas darbs izstrādāts Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijā (RPIVA), Pedagoģijas fakultātē, laika posmā no 2008. gada līdz 2013. gadam.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Promocijas darbs izstrādāts ar ESF projekta Nr. 2009/0146/1DP/1.1.2.1.2/09/IPIA/VIAA/008 „Mērķstipendijas Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības augstskolas doktora studiju programmas „Pedagoģija” doktorantiem” atbalstu.

Darba struktūra: promocijas darbs – disertācija 2 daļās

Darba zinātniskā vadītāja

Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas profesore

Dr. paed. **Rīta Spalva**

Darba recenzenti:

Latvijas Universitātes profesors Dr. phil. **Vladimirs Kincāns**

Daugavpils Universitātes profesore Dr. paed. **Jeļena Davidova**

Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas profesore

Dr. paed. **Inese Jurgena**

Promocijas darba aizstāvēšana notiks

Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas

Pedagoģijas promocijas padomes atklātā sēdē

2014. gada 27. martā plkst. 16.00

Imantas 7. līnijā 1, 227. auditorijā

Ar promocijas darbu un tā kopsavilkumu var iepazīties

RPIVA bibliotēkā Imantas 7. līnijā 1

RPIVA Pedagoģijas promocijas padomes priekšsēdētāja

RPIVA profesore Dr. paed. **Inese Jurgena**

ISBN 978-9984-569-99-4

RPIVA, 2014
Gunta Bāliņa, 2014

Promocijas darba vispārīgs raksturojums

Globalizācijas laikmetā par aktualitāti ir kļuvusi katras nācijas kultūras sasniegumu izpēte un apzināšana. Patlaban Latvijā, strauji attīstoties dejas pedagoģijai kā mākslas pedagoģijas zinātnes apakšnozarei, ir svarīgi apzināt dejas mākslas vēsturisko mantojumu, kas ir dejas pētniecības pieredzes pamatā. Ir svarīgi ne tikai izziņāt dejas attīstības vēsturiskos faktus, bet arī izprast dažādu gadsimtu deju stilus, to pēctecību un pārmantojamību, kas nodrošina dejas vēstures un pedagoģijas interpretāciju no šodienas skatu punkta.

Līdz šim ir tapuši salīdzinoši maz zinātnisko pētījumu par Latvijas nacionālā baleta un nacionālās baleta skolas mākslinieciskajām un pedagoģiskajām vērtībām kultūrvēsturisko procesu kontekstā. Nacionālā baleta mākslinieciskie sasniegumi pirmo reizi analizēti Georga Štāla izdevumā *Latviešu balets* (Štāls, 1943). Pēckara perioda nozīmīgākais pētījums ir Jeļenas Voskresenskas krājums *Latviešu padomju balets* (Voskresenska, 1978). Par jaunāko laiku informācijas avotiem uzskatāmi Ijas Bites fundamentālais pētījums *Latviešu balets* (Bite, 2002), *Latvijas baleta enciklopēdija* (Bāliņa, Bite, 2006) Guntas Bāliņas un Ijas Bites redakcijā. Par vērā ņemamu zinātnisku pētījumu ar kultūrvēsturisku pieeju dejas teorijas jautājumiem ir kļuvusi Ritas Spalvas monogrāfija *Tēls un dejas kompozīcija* (Spalva, 2004).

Veidojot vēsturisku pētījumu par baleta mākslas un pedagoģijas attīstību „**Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta pedagoģiskā un mākslinieciskā vērtība Latvijas kultūrā**”, galvenās pētījuma liecības ir ne vien arhīvu dokumenti, bet arī dažādu laikabiedru vēstījumi (atmiņas, kritikas, recenzijas) un citu vēsturnieku pētījumi par konkrēto tēmu. Mākslas zinātnieku un pētnieku radītajā vērtējumā pastāv katra autora līdzienestais subjektīvais, suverēnais skatījums, kas mākslas zinātnē kopumā ir principiāli raksturīga parādība. Šis aspekts ņemts vērā arī konkrētā promocijas darba zinātniskajā izstrādē. Vēsturisko avotu un liecību izpēte, ņemot vērā to subjektīvo aspektu, ļauj mūsdienās veidot jaunas pētnieciskās kopsakarības un sistēmiskas atziņas.

Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta pedagoģiskā un mākslinieciskā darbība līdz šim nav plaši pētīta, tādēļ promocijas darbā tiek izziņāta, analizēta un interpretēta Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta mākslinieku sniegums un pedagoģiskā darbība Latvijā un ārpus tās robežām, kas ļauj konstatēt tā rezultātā radītās kultūrvēsturiskās vērtības, kā arī to pārmantojamību un pēctecību, lai rosinātu iegūtās zināšanas izmantot mūsdienu dejas teorijas un vēstures pētniecībā.

Šī problēma noteica temata „**Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta pedagoģiskā un mākslinieciskā vērtība Latvijas kultūrā**” izvēli un aktualitāti.

Pētījuma objekts:

Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta trupas mākslinieciskā un pedagoģiskā darbība.

Pētījuma priekšmets:

Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta mākslinieciskā un pedagoģiskā vērtība.

Pētījuma jautājums:

Kādi ir Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta pedagoģisko un māksliniecisko vērtību veidošanās priekšnosacījumi un principi?

Pētījuma mērķis:

Atklāt un izziņāt 20. gadsimta pirmās puses Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta pedagoģisko un māksliniecisko darbību, akcentējot māksliniecisko un pedagoģisko vērtību nozīmi baleta mākslas attīstībā Latvijā.

Pētījuma uzdevumi:

1. Analizēt filozofijas, pedagoģijas un mākslas teorijas atziņas par vērtību būtību un to veidošanos kultūras procesā.
2. Atklāt, sistematizēt un interpretēt Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta mākslinieciskās un pedagoģiskās vērtības.
3. Pētīt un analizēt Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta radīto vērtību ietekmi uz mākslas attīstību Latvijā un ārpus tās robežām.

Pētījuma metodoloģisko pamatu veido:

- *Fenomenoloģijā* balstītās atziņas par objektīvo un subjektīvo vērtību mijattiecībām un savstarpējām ietekmēm (N. Hartmans, M. Merlo-Pontī, E. Huserls);
- *Aksioloģijas teorijā* balstītās atziņas par vērtībām un principiem, kas dod iespēju redzēt kultūru kā vērtību kopumu (M. Šēlers, T. Airaksinens).
- *Darbības teorijas* pamatprincipi par mākslinieciskās un pedagoģiskās darbības vienotību (Ļ. Vigotskis, T. Manro, J. Anspaks).

Pētījuma teorētisko pamatu veido:

- Antīkās Grieķijas filozofu vērtību teorijas (Sokrāts, Aristotelis, Platons, Dēmo-krīts, Epikūrs);
- Klasicisma laikmeta filozofu izpratne par vērtībām (D. Didro, G. E. Lesings, J. G. Herders);

- F. V. Nīčes vērtību filozofija;
- Atziņas par kultūras un vērtību mijšakarību (I. Vedins, O. Droņickis, V. Tugarinovs);
- M. Rokiča vērtībattiecību pieeja;
- Latvijas pētnieku filozofiskās un pedagoģiskās atziņas par vērtībām un to ietekmi cilvēka un sabiedrības attīstībā (J. A. Students, P. Dāle, J. Bundulis, J. Anspaks, A. Zālītis, I. Tunne);
- A. Šponas audzināšanas teorija par darbības personīgo nozīmīgumu;
- Ā. Karpovas personības individuālā stila teorija;
- Dž. Laisones (*Layson*) dejas vērtību vēsturiskās izpētes modelis.

Izmantotās pētniecības metodes:

- kultūrvēsturiskā – pēta baleta mākslu vēsturiskās attīstības procesā;
- vēsturiski salīdzinošā – pamato māksliniecisko vērtību rādītājus;
- analītiskā – vērtē mākslinieciskās darbības vēsturiskos, sociālos un estētiskos procesus;
- dokumentu un arhīvu materiālu kontentanalīze;
- faktu sistēmanalīze.

Pētījuma bāze:

- Latvijas Valsts Vēstures arhīva dokumenti;
- Latvijas Nacionālās bibliotēkas fondu materiāli;
- Latvijas Nacionālās operas arhīva materiāli;
- Latvijas Valsts arhīva Personu fonda un trimdas dokumentu materiāli;
- Liepājas zonālā valsts arhīva materiāli;
- Rīgas Operetes teātra arhīva materiāli;
- Rakstniecības un mūzikas muzeja dokumenti;
- Igaunijas teātra *Estonia* arhīva materiāli;
- Zviedrijas Karaliskās operas baleta arhīva materiāli;
- Monogrāfijas un promocijas darbi pedagoģijā, teātra un baleta mākslas vēsturē.

Pētījuma teorētiskā novitāte:

Pirmo reizi dejas pētniecībā Latvijā:

1. Apzināta Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta mākslinieciskā darbība.

2. Konstatēti Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta māksliniecisko un pedagoģisko vērtību rašanās priekšnosacījumi.
3. Analizēta Liepājas baletmeistaru pedagoģiskā un mākslinieciskā darbība.
4. Konstatēta Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta radīto vērtību ietekme uz dejas mākslas attīstību Latvijā un ārpus tās robežām.

Pētījuma praktiskā nozīme:

1. Vēstures fakti un to interpretācija izmantojami studiju procesā Latvijas Kultūras akadēmijas studiju programmā *Modernās dejas horeogrāfija*, Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas studiju programmā *Horeogrāfija*, Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas studiju programmā *Deju un ritmikas skolotājs un Dejas pedagoģija*.
2. Promocijas darba izstrādes gaitā apkopotais faktoloģiskais un analītiskais materiāls izmantojams citos dejas mākslas un dejas pedagoģijas pētījumos.
3. Tiek veidota monogrāfija ar pagaidu nosaukumu *Liepājas balets*.

Metodisko materiālu izstrādē (3):

1. Bāliņa, G. (2008) *Klasiskās dejas teorija un metodika*. Latvijas Kultūras akadēmijas Humanitāro zinātņu bakalaura studiju programma *Māksla*, apakšprogramma *Modernās dejas horeogrāfija*.
2. Bāliņa, G. (2009) *Skatuves dejas*. Latvijas Kultūras akadēmijas Humanitāro zinātņu bakalaura studiju programma *Māksla*, apakšprogramma *Dramatiskā teātra aktieri*.
3. Bāliņa, G., Kaupuža, R., Sīle, J. (2012) *Klasiskās dejas terminu skaidrojošā vārdnīca-rokasgrāmata*. [elektroniskais resurss]

Semināros un meistarklasēs (9):

1. Klasiskās dejas meistarklases vadīšana UNESCO *Dejas dienās*, 29.04.2007.
2. Semināra *Klasiskās dejas teorija un metodika* vadīšana Rīgas Maskavas namā, 24.10.2007.
3. Semināra *Klasiskās dejas teorija un metodika* vadīšana Valsts Jaunatnes Iniciatīvas Centrā, 18.10.2008.
4. Semināra *Klasiskās dejas teorija un pielietojums* vadīšana Nemateriālās kultūras mantojuma valsts aģentūrā, 27.–29.10.2008.
5. Lekciju cikla *Dejas noslēpumainā burvība* pasniegšana Jāzepa Mediņa mūzikas vidusskolā, 17.–18.04.2010.

6. Semināra *Klasiskās dejas teorija un pielietojums* vadīšana Nemateriālās kultūras mantojuma valsts aģentūrā, 22.–24.03.2011.
7. Semināra *Klasiskās dejas teorija un metodika* vadīšana Valsts Jaunatnes Iniciatīvas Centrā, 02.11.2011.
8. Semināra *Klasiskās dejas teorija un metodika* vadīšana Valsts Jaunatnes Iniciatīvas Centrs. 14.–16.11.2012.
9. Semināra *Klasiskās dejas teorija un metodika* vadīšana Valsts Jaunatnes Iniciatīvas Centrs. 26.11.2013.

Pedagoģiskajā darbā (5):

1. Studiju kursa *Klasiskās dejas teorija un metodika* docēšana Latvijas Kultūras akadēmijas Teātra un audiovizuālās mākslas katedrā, apakšprogrammā *Laikmetīgās dejas horeogrāfija* (1999–).
2. Studiju kursa *Skatuves dejas* docēšana Latvijas Kultūras akadēmijas Teātra un audiovizuālās mākslas katedrā, apakšprogrammā *Dramatiskā teātra aktiera māksla* (1994–).
3. Klasiskās dejas pasniegšana Latvijas Nacionālās operas baletā (1993–).
4. Klasiskās dejas pasniegšana Agra Daņiļeviča deju skolā *Dzirnas* (2004–2012).
5. Klasiskās dejas pasniegšana džeza studijā *Body & Soul* (2011–).

Pētnieciskajos projektos (1):

Latvijas Kultūras Ministrijas projekts *Latvijas Kultūras kanons*. Skatuves mākslas (dejas) eksperts (2008–2009).

Pētījuma posmi:

1. posms (2004–2007). Darba metodoloģiskā pamata veidošana, teorētisko atziņu izpēte, literatūras un vēsturisko avotu analīze. Konstatēti Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta māksliniecisko un pedagoģisko vērtību rašanās priekšnosacījumi.
2. posms (2007–2009). Faktu un datu vākšana, apkopošana, analīze un interpretācija. Konstatēti Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta māksliniecisko un pedagoģisko vērtību pamatprincipi. Izzinātas Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta mākslinieciskās, pedagoģiskās un kultūrvēsturiskās vērtības.
3. posms (2009–2012). Veikts rezultātu apkopojums un izstrādāts kopsavilkums, pētījuma rezultāti apobēti konferencēs, zinātniskajos rakstos un semināros. Promocijas darba noformējums.

Pētījuma struktūra:

Promocijas darbu veido ievads, 2 daļas, nobeigums, literatūras saraksts un pielikumi. Teksts izklāstīts uz 157. lpp., literatūras sarakstā iekļauti 266. publikāciju un avotu nosaukumi, darbam pievienoti 20 pielikumi (kopumā uz 107. lpp.).

Aizstāvēšanai izvirzītās tēzes

1. Klasiskā baleta mākslinieciskā un pedagoģiskā vērtība ir to veselumā, kura daudzslāņainā struktūrā vispārnozīmīgais atrodas dialektiskā mijiedarbībā ar individuāli neatkārtojamo.
2. Klasiskais balets Latvijā ir nacionālās kultūras sastāvdaļa, kas ir izveidojusies māksliniecisko un pedagoģisko principu pēctecības un pārmantojamības gaitā. Veidojies krievu baleta tradīcijās, uzņēmis Rietumeiropas vēsmas, Latvijas balets ir saglabājis sev raksturīgo veidolu un dejas izpildījuma manieri, vienotu dejas stilu un augstu profesionālo līmeni.
3. Krievu klasiskā baleta skolas ietekme ir nozīmīgs māksliniecisko un pedagoģisko vērtību veicinošais faktors Latvijas nacionālā baleta attīstībai, Nacionālās operas baletskolas dibināšanai un Liepājas baleta trupas veidošanai.

Promocijas darba saturs

Ievadā pamatota pētījuma temata izvēle un tā nozīme dejas mākslas kultūras mantojuma apzināšanā un saglabāšanā. Promocijas darba pamatā likta atziņa, ka pagātnes mantojuma izvērtējums ir viens no skatupunktiem, kā analizēt un prognozēt baleta mākslas attīstību nākotnē. Mūsdienās uz zināšanām balstītā sabiedrībā pagātnes pedagogu atziņas palīdz izvērtēt jaunās teorijas, daudzpusīgāk izprast individu un sabiedrību, kā arī izvirzīt pamatotas nākotnes perspektīvas. Kultūras mantojumu veido ne tikai sabiedrībā zināmu un profesionālu rakstnieku, mākslinieku, gleznotāju, arhitektu, aktieru, mūziķu, dzejnieku, komponistu, horeogrāfu un tēlnieku atpazīstamākie darbi, bet arī nemateriālās vērtības.

Pētījuma 1. daļas „**Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta pedagoģisko un māksliniecisko vērtību rašanās priekšnosacījumi**” 1.1. nodaļā „**Vērtības jēdziens un tā izpratne vēsturiskajā skatījumā**” pētīta un analizēta vērtības jēdziena vēsturiskā attīstība antīkās Grieķijas filozofu Sokrāta, Aristoteļa, Platona, Dēmokrīta un Epikūra darbos. Analizēta klasicisma filozofu izpratne par vērtībām D. Didro, G. E. Lesinga, J. G. Herdera, pētījumos. Pamatojoties uz fenomenoloģijā balstītām atziņām par objektīvo un subjektīvo vērtību mijattiecībām un to savstarpējām ietekmēm pētītas un analizētas N. Hartmana, M. Merlo-Pontī, E. Husela, atziņas par vērtības jēdzienu. Pedagoģiskās un filozofiskās atziņas par vērtībām un to ietekmi cilvēka un sabiedrības attīstībā analizētas un pētītas Latvijas pētnieku J. A. Studenta, P. Dāles, I. Tunnes darbos. Audzināšanas teorijas par darbības personīgo nozīmīgumu un personības individuālā stila teorijas pētītas un analizētas A. Šponas un A. Karpovas darbos par vērtību sistēmas veidošanos. Secināts, ka vērtību teorija aptver daudzveidīgas materiālās un garīgās vērtības, kuras jau pastāv vai ir radītas no jauna un pret kurām savu attieksmi izsaka šķiras, ļaužu kopas, sabiedrība un atsevišķi indivīdi.

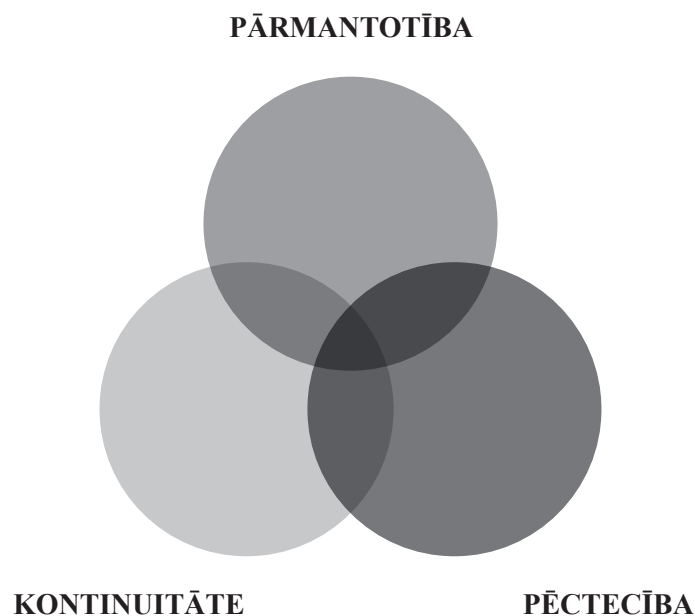
1. daļas 1.2. nodaļā **Vērtības jēdziena skaidrojums kultūrā un mākslas pedagoģijā**, pētītas un analizētas kultūras mākslas pedagoģijas zinātnieku T. Manro (*Munro*), Dž. Dikija (*Dickie*), M. Rokiča (*Rokeach*), Dž. Frīda (*Freed*), M. Bahtina (*Baxmun*), I. Vedina, J. Anspaka, atziņas par vērtībām kultūrā un pedagoģijā.

Kultūras jēdziens apzīmē vēsturiski pārmantotu, simbolos iemiesotu jēgas modeli, no paaudzes paaudzē pārņemtu jēdzienu sistēmu, kas izpaužas simboliskās formās, ar kurām cilvēki cits citam nodod, ilgi glabā un attīsta zināšanas par dzīvi

un attieksmi pret to (Gīrcs, 1998). Vēsturiski izveidojušies cilvēces priekšstati par vērtībām atspoguļojas cilvēka un sabiedrības attieksmē pret objektu, ko nosaka katrā kultūrā izveidojušies ideāli.

Mākslas pedagoģijas pamatā ir skaistais dabā un mākslā, skaistā likumsakarības izglītībā un audzināšanā, kā arī nepieciešamība pētīt estētisko un māksliniecisko darbību, izziņāt nosacījumus mākslas pasaules vērtību apguvei. Mākslas pedagoģijai ir starpdisciplinārs raksturs – tā veido saskares punktus ar kulturoloģiju, filozofiju, mākslas zinātņi, psiholoģiju, pedagoģiju u. c.

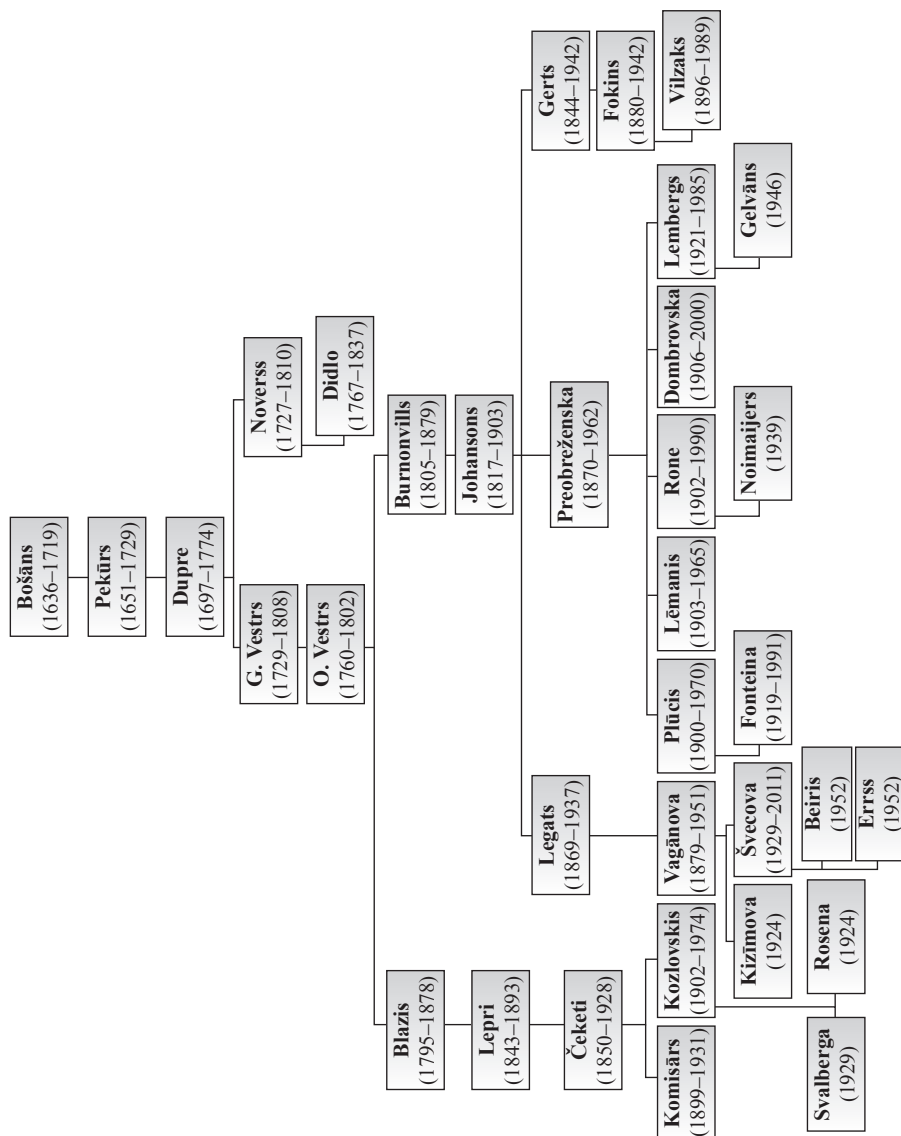
Secināts, ka dažādos mākslas veidos vai žanros vērojama samēra mainība starp izziņas un vērtīborientācijas sfēru, parādās mākslinieciskās jaunrades veidu un mākslas strāvojumu daudzveidība, mainās un pilnveidojās radošās darbības metodes un stils. Tas pierāda mākslas jomas elastību un spēju pārdzīvot visradikālākās pārvērtības. Tāpat kā jebkurā kultūras jomā, arī mākslas izglītības un estētiskās audzināšanas teorijā un praksē ievērojama loma **ir pārmantojamībai un pēctecībai, kā arī kontinuitātei.**

1. attēls. Pedagoģisko un māksliniecisko vērtību pārmantotība, pēctecība un kontinuitāte

1. daļas 1.3. nodaļā „**Baleta māksliniecisko un pedagoģisko vērtību veidošanās vēsture**” tiek pētīta baleta māksliniecisko un pedagoģisko vērtību veidošanās vēsture, balstoties uz dejas un baleta mākslas vēstures pētnieku L. Blokas, V. Krasovskajas, S. Hudjakova, G. Branta, E. Siliņas, G. Bāliņas, I. Bites pētījumiem. Šo autoru pētījumi parāda baleta, dejas prakses un teorijas vēsturiskās mijsakarības sabiedrības tradīciju un sociālo vajadzību kontekstā. Empīriski bāzi baleta un dejas kulturoloģijas un vēstures izpētei veido dejotāju, baletmeistaru, baleta kritiķu apraksti. Otrās pētniecības virziens ir dejas un baleta teorija, kas ietver gan metodisko literatūru dejas tehnikā (K. Blazis, E. Čeketi, O. Preobreženska, A. Vaganova), gan baletmeistaru pieredzes analīzi (Ž. Ž. Noverris, M. Fokins, R. Spalva), kā arī atsevišķām problēmām veltītus pētījumus (dejas un mūzikas mijsakarības, dejas simfonisms, horeogrāfisko tēlu sistēma). Trešajā grupā ietilpst literatūra par deju kā estētiskās uztveres objektu (horeogrāfiskā valoda, izpētes problēmas, pētījumi dejas morfoloģijā, ontoloģijā un akseoloģijā (V. Nikitins, D. Levins, F. Sparšots).

Atsaucoties uz baleta mākslas un baleta pedagoģijas vēstures autoru (V. Krasovskaja (*Красовская*), L. Bloka (*Блок*), Bahrušins (*Бахрушин*), S. Au, G. Brants, I. Bite u. c.) pētījumiem, ir izveidots baleta mākslas un baleta pedagoģijas vēsturiskās pēctecība, kas ļauj izsekot baleta mākslas un pedagoģijas pārmantojamībai, pedagoģisko prasmju un zināšanu nodošanai no paaudzes uz paaudzi, sākot no franču baletmeistara un teorētiķa Pjēra Bošampa (*Pierre Beauchamp*, 1631–1719), kurš pirmais izveidoja dejas soļu terminoloģiju un pierakstu sistēmu, līdz 20. gadsimta trīsdesmito gadu Latvijas izcilākajiem baleta māksliniekiem un pedagogiem, kas deva nozīmīgu ieguldījumu Latvijas baleta mākslas un pedagoģijas attīstībā, audzinot spējīgus dejotājus Latvijas Nacionālās operas baletskolā (dibināta 1932.) un Alberta Kozlovskā dibinātajā Liepājas Operas baleta trupā un studijā (1935).

2. attēls. Klasiskā baleta pedagoģijas pēctecība

Pētot un analizējot baleta mākslas vēsturisko un pedagoģisko attīstību, ir izvirzītas sekojošas klasiskā baleta vēsturiskās un pedagoģiskās attīstības tendences:

- Katra sabiedrība noteiktā vēstures posmā izvirza savas vērtības un to kritērijus.
- Katrs laikmets veido savus, sociālajā dzīvē balstītus, priekšstatus par vērtībām.
- Pastāv arī nemainīgi priekšstati par vērtībām, kas gūst savu atspoguļojumu sabiedrības kultūras un mākslas dzīvē.
- Pirmās dejas formas radās saistībā ar pagānu kultūras izpausmēm, kad deja bija cieši saistīta ar reliģiskajiem priekšstatiem par dabu un sabiedrību.
- Klasiskā baleta vērtība ir tās formas pabeigtībā, noslīpētībā un autentiskumā.
- 19. gadsimta pirmajā pusē vērojams jauns virziens klasiskā baleta attīstībā – romantisms.
- Savā attīstības ceļā klasiskais balets kļuvis par skatuves mākslas veidu, kurā horeogrāfa idejas atklāsmē līdzvērtīgi darbojas visas klasiskā baleta izrādes komponentes – mūzika, dramaturģija, scenogrāfija un dejotājs.
- Galvenā vērtība ir klasiskā baleta pedagoģijas un horeogrāfiskās mākslas zināšanu pārmantojamība un pēctecība no paaudzes paaudzē.

1. daļas 1.4. nodaļā „Tradīciju pārmantojamība un pēctecība Latvijas baletā” pētīts un izziņāts, ka 20. gadsimta sākumā pasaules kultūras dzīvi jūtami ietekmēja modernisma virziens skatuves mākslā, glezniecībā, mūzikā un arī dejas mākslā. Analizējot M. Fokina (Фокин), V. Svetlova (Светлов), V. Krasovskaja (Красовская), J. Bahrušina (Бахрушин), I. Bites un G. Branta pētījumus tika konstatēts, ka modernisma virziens bija saskatāms arī Latvijā, kur līdzās klasiskajam baletam radās dažādu novirzienu dejas teorētiķi un dejotāji, kas sevi dēvēja par brīvās dejas radītājiem un veidotājiem. Latvijā darbojās vairākas deju studijas, kurās bija iespējams apgūt *jauno brīvo deju*, kas bija radusies ritmoplastikas virziena iespaidā. No tām populārākā bija pedagoģes Beatrisēs Vīgneres (1903–1990) ritmoplastikas studija. Modernās dejas raksturīgās iezīmes bija;

- horeogrāfiskā partitūra tiek pakļauta muzikālajam skaņdarbam;
- baleta uzvedumu izveidē tiek saskaņota ideja, scenogrāfija, kostīmi un mūzika;
- horeogrāfiskā partitūra kļūst atbrīvotāka no klasiskā baleta kanoniem.

Pie modernās dejas aizsācējiem minami tādi dejotāji un horeogrāfi kā Loja Fullere (Loie Fuller; 1862–1928), A. Dunkāne (Duncan), Marta Greiema (Martha Graham, 1894–1991), R. Lābans (Laban), M. Vigmāne (Wigman) u. c.

Tradīciju pārmantojamība un pēctecība vērojama arī klasiskā baleta izglītības jomā. Pētīta un analizēta situācija klasiskajā baletā 20. gadsimta sākumā. Latvijas baleta mākslas vēsturnieki un kritiķi daudz rakstīja par latviešu baletu kā krievu skolas pārmantotāju un turpinātāju, lietojot jēdzienus – *krievu skola, krievu skolas tradīcijas, krievu skolas dejas manieres un tehnika*. Pētot un analizējot autoru G. Čeketti (*Cecchetti*), F. Lopuhova (*Лопухов*), A. Vaganovas (*Ваганова*), N. Tarasova (*Тарасов*) un N. Legat darbus par krievu baleta skolas pasniegšanas metodiku, var konstatēt, ka krievu deju skolas īpašo izpildījuma manieri ir veicinājuši dažādi dejas vēstures notikumi. Analizējot G. Alberta (*Альберт*) atziņas par krievu skolas izveidi, ir konstatēts, ka „krievu skola, krievu skolas tradīcijas, krievu skolas dejas manieres un tehnika” izveidojās, apvienojot itāļu un franču skolas pasniegšanas metodiku, kā rezultātā radās trešā – krievu klasiskā baleta skolas metodika, kura tiek pielietota arī Rīgas Horeogrāfijas vidusskolas audzēkņu apmācībā.

1.5. nodaļā „**Baleta māksla Latvijā 20. gadsimta pirmajā pusē un baleta pedagoģijas galvenās tendences**” tika konstatēts, ka Latvijā profesionālās skatuves mākslas un baleta vēsture izsekojama, sākot ar 17. gadsimtu, kad baleta uzvedumos piedalījās ārzemju baleta mākslinieki. Savukārt **latviešu** profesionālās dejas mākslas pirmsākumi datējami ar 19. gadsimta otro pusi un saistīti ar dramatiskā teātra attīstību. Atsaucoties uz I. Bites, E. Tivuma, G. Branta u.c. autoru vēsturiskajiem pētījumiem, tika konstatēts, ka balets kā profesionālās mākslas veids ar latviešu baletdejojāju piesaisti Latvijā sāka stabilizēties 20. gadsimta 20. gados. Tā veidošanās procesus bija ietekmējuši vairāki faktori – ārzemju baleta viesmākslinieku uzstāšanās, sabiedrības interese par profesionālo deju, Latvijas iekļaušanās Eiropas kultūras dzīvē, kā arī sabiedrības izpratne par nacionālās kultūras attīstības nepieciešamību.

Liela nozīme Latvijas kultūras attīstībā bija Jaunā Rīgas teātra dibināšanai 1902. gadā un baletmeistara un pedagoga Mārtiņa Kauliņa (1864–1928) mākslinieciskai un pedagoģiskai darbībai. Pētot un analizējot Latvijas Valsts arhīva materiālus un izvērtējot viņa ieguldījumu latviešu baleta mākslas un dejas pedagoģijas attīstībā, var droši apgalvot, ka M. Kauliņš bija latviešu profesionālās dejas pedagoģijas pamatlicējs, kas izstrādājis vispusīgu un profesionālu deju skolotāju izglītības programmu. Tās mērķis bija sagatavot profesionālus deju skolotājus, jeb, kā rakstīja M. Kauliņš, „izaudzināt krietnus (apzinīgus) deju skolotājus”. Apmācības programmas saturā ietilpa vispārējās pedagoģijas kurss, anatomija un fizioloģija, mākslas vēsture, mūzikas nozīme dejā, salonu dejas u.c. Liela vērtība tika pievērsta *klasiskās dejas pamatelementu* apguvei.

Arī Voldemārs Komisārs (1899–1931) bija viens no pirmajiem baleta pedago-

giem, kas latviešu dejotājus sāka apmācīt profesionālai baleta mākslai. Līdz šim Latvijas baleta vēsturē maz pētīts un analizēts V. Komisāra ieguldījums tieši baleta pedagoģijas jomā. Nav saglabājušās arī vēsturiskās liecības par viņa baleta pedagoģijas metodiku. Ir zināms tikai fakts, ka Londonā V. Komisāram bijusi izdevība papildināt zināšanas klasiskās dejas tehnikā pie E. Čeketi (*Cecchetti*). Līdz ar to var izteikt pieņēmumu, ka V. Komisāra pieredze S. Djagiļeva trupā un studijas Maskavā ietekmēja viņa kā dejotāja un pedagoga profesionālo izaugsmi, tai skaitā estētiskos uzskatus par dejas mākslu. Atsaucoties uz Latvijas Valsts arhīva materiāliem un Latvijas Nacionālās operas arhīva materiāliem var secināt, ka V. Komisāra pedagoģiskā darbība balstījies uz krievu klasiskā baleta metodiku un skolu. Kā viena no būtiskākajām vērtībām minama pirmā latviešu oriģinālbaleta „Mīlas uzvara” sarakstītais librets, kuru 1935. gadā iestudēja Osvalds Lēmanis un kas tiek uzskatīts par pirmo latviešu oriģinālbaleta uzvedumu.

1922. gadā Latvijā ieradās Nikolajs Sergejevs (*Николай Сергеев*, 1876–1951), kurš sniedza Latvijas dejotājiem zināšanas par tādām vērtībām kā klasiskais balets, tā skola un estētika. Var izteikt pieņēmumu, ka N. Sergejeva baleta stundas tika veidotas *krievu klasiskās skolas* ietekmē; šīs skolas pārmantotība, tai skaitā klasiskās dejas treniņstundas struktūra, ir konstatējama un tiek pielietota arī šodienas klasiskā baleta nodarbībās.

1925. gadā Rīgā viesojās Aleksandra Fjodorova (*Федорова*), kura, būdama izcila un savos principos konsekventa krievu klasiskā baleta tradīciju glabātāja, bija iemantojusi lielu autoritāti gan kā pedagoģe, gan kā baletdejojāja. Parāli pedagoģiskajai darbībai viņa Latvijas Nacionālajā operā iestudēja un atjaunoja 20 baleta uzvedumus. A. Fjodorovas vadībā latviešu balets sāka pievērst sev uzmanību kā kvalificēta, plašākam mākslas uzvedumam sagatavota vienība. Tieši A. Fjodorovai ir jāpateicas par baleta sagatavošanu un apmācību uz drošiem krievu klasiskās skolas pamatiem un tā audzināšanu saistībā ar pārbaudītām mākslas vērtībām.

Tradīciju pārmantojamībā un pēctecībā Latvijas baletā savu ieguldījumu devuši arī Anatols Vilzaks (1896–1998) un Mstislavs Pianovskis (*Mieczyslaw Pianovsky*, 1891–1967). Viņa mākslinieciskā darbība bija pievērsta modernajiem izteiksmes meklējumiem, kas parādījās klasiskā baleta mākslā Eiropas teātros. Trīsdesmitajos gados līdz ar laikmeta attīstību, pārmaiņas skāra arī baleta mākslu, kurā aktuāls kļuva modernisma stils.

Secinājums: trīsdesmito gadu avangardiskie meklējumi baleta mākslā publikas un kritikas atzinību neguva.

Analizējot G. Branta, E. Siliņas, A. Štromberga, O. Krolla, I. Bites pētījumus par Osvalda Lēmaņa (1903–1965) baleta iestudējumiem, var konstatēt, ka tiem ir bijusi

liela mākslinieciskā vērtība, kas ievērojami cēlusi latviešu baleta sniegumu, gūstot vēl nepieredzētus panākumus, un vienlaikus mazināja krievu baleta ietekmi. O. Lēmaņa mākslinieciskās darbības laikā parādījās pirmās nacionālās tēmas un tautas deju motīvi baleta iestudējumos, kā arī meklējumi attiecībā uz plašākām skatuviskās formas latviešu dejām. Paralēli jaunu baletu iestudējumiem attīstās arī jauna, patstāvīga horeogrāfija, kurā O. Lēmanis izkopa un radīja savu oriģinālo māksliniecisko risinājumu. Viņa horeogrāfijas raksturo cieša saikne ar mūziku, formas daudzveidība, jauni dejas soļi un figūras, ko papildināja perfekta klasiskās dejas stila izpratne un dabisku noskaņu radīšana. Tam, ko latviešu balets bija ieguvis savā attīstības sākumā – laba dejas skola un stila izjūta –, pievienojās dziļa tēlojuma izpratne un attīstīta dramatisma izjūta. Atzīmējams ir arī O. Lēmaņa pedagoģiskais devums latviešu baleta attīstībā, jo, strādājot pie jaunrades, kā horeogrāfs viņš veidoja jaunā mākslinieka personību, viņa estētiskos uzskatus un māksliniecisko gaumi.

Latvijas baleta un baleta pedagoģijas pirmsākumus vistiešākajā veidā bija ietekmējusi 20. gadsimta kultūras dzīve Krievijā. Pirmsākumos profesionālo baleta mākslinieku izglītošanās Latvijā saistījās ar privātajām studijām, kas radās Rīgā, 20. gadsimta sākumā. Latviešu baleta attīstības svarīgākais priekšnoteikums bija Harija Plūča (1900–1970) 1932. gadā dibinātā Latvijas Nacionālās operas baletskola. Savu domubiedru atbalstīts, H. Plūcis 1931. gadā izstrādāja baleta skolas programmu ar striktu mācību sistēmu, kas sagatavotu profesionālus, labi skolotus dejojājus. 30. gadu beigās Nacionālās operas baletskola bija izveidojusies par mācību iestādi ar izkoptu stilu un progresīvu apmācības sistēmu. Mācību process tajā arvien pilnveidojās, tika mācīta klasiskā deja un raksturdejas, aktieru meistarība, grima māksla, baleta un mūzikas vēsture u.c. nepieciešamie priekšmeti.

Latvijas Nacionālās operas baletskolas dibināšana un nacionālā baleta trupas izveide 20. gadsimta 20.–30. gados bija svarīgs priekšnosacījums klasiskā baleta mākslas attīstībai Latvijā. Balstīta krievu klasiskās dejas skolas izcilajā pieredzē, izmantojot krievu baleta pedagogu (A. Fjodorovas (*Федорова*), N. Sergejeva (*Сергеев*), H. Tangijevas-Birznieces) devumu baletdejojāju audzināšanā, Latvijas balets īsā laikā kļuva par neatņemamu Eiropas dejas kultūras sastāvdaļu.

Rezumējot šajā promocijas darba nodaļā izteiktās pētnieciskās atziņas, var izcelt sekojošus latviešu nacionālā baleta vērtību veidošanās principus:

- klasiskā baleta tradīciju nostiprināšana un saglabāšana Latvijas kultūrvidē;
- pedagoģiskās pieredzes pārmantojība;
- klasiskā baleta estētiskā ideāla izkopšana horeogrāfu un dejojāju mākslinieciskajā darbībā.

2. daļas „**Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta darbības analīze**” 2.1. nodaļā „**Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta tradīciju veidošanās un attīstības priekšnosacījumi**”, balstoties uz Z. Akmentiņa, V. Freimanis, K. Kundziņa, V. Hausmanis, B. Kalnača, Rakstniecības un mūzikas muzeja materiāliem un Latvijas valsts arhīva materiāliem, ir pētīti un analizēti Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta tradīciju veidošanās attīstības priekšnosacījumi. Pētot Liepājas dramatiskā teātra vēsturi ir konstatēts, ka jau 19. gadsimta sākumā pilsētā bija iestudētas izrādes, kurām bija nepieciešami deju uzvedumi, kas, turpmāk pilnveidojoties, radīja pirmos aizmetņus Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta tradīciju attīstībai. Kopsavilkumā var izcelt vairākus būtiskus priekšnosacījumus baleta mākslas tradīciju veidošanā un attīstībā Liepājā:

- profesionālu baletmeistaru klātbūtne (E. Griņšcka);
- pastāvīgs finansējums (Kultūras fonds, Liepājas Labdarības biedrība, sponsoru līdzekļi, izrāžu ieņēmumi);
- sabiedrības ieinteresētība teātra muzikālajās izrādēs (pagātnes kultūras atmiņa);
- profesionāla teātra mākslinieciskā vadība, kas izprot un atbalsta muzikālo izrāžu iestudēšanas.

2. daļas „**Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta darbības analīze**” 2.2. nodaļā „**Profesionālā baleta veidošanās Liepājā pēc Pirmā pasaules kara**”, pamatojoties uz E. Siliņas, R. Rītiņa, M. Kalniņas, V. Sandera recenzijām laikrakstos „Kurzemes Vārds”, „Jaunākās Ziņas”, tika pētīta un analizēta profesionālās baleta trupas izveide un tās mākslinieciskās un pedagoģiskās darbības sākums Liepājas Muzikāli dramatiskajā teātrī pēc Pirmā pasaules kara Annas Stedelaubes (1887–1966) un Annas Ekstones (1908–1992) vadībā.

Pētot A. Stedelaubes māksliniecisko un pedagoģisko darbību Liepājas operā ir konstatēts, ka A. Stedelaube izveidoja pirmo Liepājas baleta trupu, privāto baleta studiju un veicināja interesi par baletu kā profesionālu mākslas žanru. Ieguvusi dejas izglītību Krievijā, savā pedagoģiskajā darbībā, mācot audzēkņiem klasisko deju, viņa pamatojās uz krievu klasiskā baleta skolu un tās izstrādāto metodiku. Kā horeogrāfe A. Stedelaube veidojusi dažāda stila un žanra horeogrāfijas dramatiskā teātra, operešu un operu iestudējumos. Viena no lielākajām A. Stedelaubes mākslinieciskajām vērtībām Latvijas baleta mākslā ir baletmeistares iestudētais oriģināلبalets *Jūras teika* (1928) ar K. Veinberga mūziku. Jāatzīmē, ka šis iestudējums ir pirmais latviešu oriģināلبalets, kas izceļ A. Stedelaubes paliekošo veikumu Latvijas baleta vēsturē.

Apkopojot A. Ekstones māksliniecisko un pedagoģisko darbību Liepājā, var secināt, ka Liepājas balets viņas vadībā ieguva lielāku horeogrāfiskās mākslas izpratni gan tehniskajā, gan mākslinieciskajā ziņā. Trupas mākslinieciskais izpildījums kļuva profesionāli augstvērtīgāks. Jāatzīmē, ka gan A. Stedelaube, gan A. Ekstone prasmīgi pielietoja jauno baletdejojāju apmācībā krievu klasiskās baleta skolas metodi.

2. daļas „**Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta darbības analīze**” 2.3. nodaļā **Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta mākslinieciskā un pedagoģiskā darbība Alberta Kozlovska vadībā (1935–1944)** konstatēts, ka Latvijas baleta mākslas vēsturē Liepājas baleta un tā baletmeistara Alberta Kozlovska (1902–1974) devums līdz šim nav bijis apzināts, līdz ar to atsaucoties uz E. Siliņas, V. Dārziņa, E. Keiša, R. Rītiņa, G. Zvejnieka u. c. autoru publikācijām, Rakstniecības un mūzikas muzeja, Liepājas zonālā valsts arhīva, Latvijas Valsts arhīva un personīgo arhīvu materiāliem pētīts un analizēts Alberta Kozlovska dzīves gājums Latvijā un ārpus tās, kā arī viņa devums Liepājas baleta trupas izveidē, klasiskā baleta tradīciju pārmantotībā, oriģināldarbu iestudēšanā un viņa pedagoģiskais devums jauno baleta mākslinieku apmācībā Latvijas kultūrvidē un ārpus tās. Apkopojot Alberta Kozlovska māksliniecisko darbību Liepājas teātrī, var izvirzīt un sistematizēt šādas mākslinieciskās un pedagoģiskās vērtības.

Mākslinieciskās vērtības:

- Oriģinālhoreogrāfijas radīšana, balstoties uz krievu klasiskā baleta mākslinieciskajām tradīcijām (piem., *Baletmeistara sapnis* ar A. Ļadova u. c. komponistu mūziku, *Meitene ar sērkokiem* ar Valtera Hāna mūziku);
- Ievērojumu krievu modernā baleta iestudējumu pārņemšana un akumulēšana Liepājas baleta repertuārā (M. Fokins *Polvciešu dejas* no A. Borodina operas *Kņazs Igors*, F. Šopēns *Šopeniāna*);
- Sadarbība ar izcilākajiem sava laika latviešu scenogrāfiem un kostīmu māksliniekiem (Ēvalds Dajevskis, Rūdolfs Liberts u. c.);
- Izcilu LNO baleta solistu iesaiste Liepājas baleta iestudējumos (A. Lembergs, E. Feifere, M. Griķe u. c.);
- Augstvērtīgu horeogrāfiju izveide dramatiskā teātra, operu un operešu iestudējumos.

Pedagoģiskās vērtības:

- Profesionālas baleta trupas izveide Liepājā;

- Liepājas baleta trupas profesionālā un mākslinieciskā pilnveide, iesaistot iestudējuma procesā augstas kvalifikācijas baletmeistaros no LNO (Osvalds Lēmanis, Helēna Tangijeva-Birzniece u. c.);
- Zināšanu aprobācija jauno baleta mākslinieku audzināšanā (E. Čeketi, O. Preobeženska u. c.);
- Baleta studijas izveide Liepājā;
- Jauno pedagoģu apmācība un iesaistīšana praktiskā darbībā (V. Keiše, O. Kizimova, Ņ. Dombrovska).

2. daļas „**Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta darbības analīze**” 2.4. nodaļā **Liepājas baleta mākslinieciskā darbība pēc otrā pasaules kara (1945–1950)**, atsaucoties uz E. Siliņas, J. Voskresenskas, V. Freimanes, N. Asara, Z. Akmentiņa, I. Bītes, Latvijas Valsts arhīva, Rakstniecības un Mūzikas muzeja, Liepājas zonālā valsts arhīva materiāliem pētīta un analizēta Liepājas baleta mākslinieciskā darbība līdz 1950. gadam salīdzinot to ar situāciju Rīgas baletā, kā arī pētīti un analizēti Liepājas baleta trupas likvidācijas cēloņi. Pētot un analizējot Liepājas baleta māksliniecisko un pedagoģisko darbību pēc otrā pasaules kara un pētot un analizējot Liepājas baleta likvidācijas iemeslus, var izvirzīt sekojošus cēloņus:

- pēckara ekonomiskās un organizatoriskās grūtības (trūka mēģinājumu telpas, kostīmi, dekorācijas, prasmīga baleta trupas vadītāja un pedagoga);
- vadošo baleta solistu un baletmeistara Alberta Kozlovska došanās trimdā;
- neatbilstošs baleta trupas profesionālais līmenis;
- baleta repertuāra trūkums (piecu gadu laikā tika iestudēta viena baleta izrāde);
- teātra vadības nespēja saglabāt Liepājas operas muzikālo daļu (balets, opera).

2. daļas „**Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta darbības analīze**” 2.5. nodaļā **Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta mākslinieku pedagoģiskā un mākslinieciskā darbība ārpus Latvijas robežām**” atsaucoties uz G. Zvejnieka, O. Krolla, E. Keiša, V. Keišes, G. Štromberga, Z. Akmentiņa, H. Aumeres, Zviedrijas Karaliskā teātra arhīva, Igaunijas teātra savienības, Latvijas Valsts arhīva, Teātra un Rakstniecības muzeja, trimdas preses izdevumu materiāliem pētīta un analizēta Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta mākslinieku pedagoģiskā un mākslinieciskā darbība ārpus Latvijas robežām (Zviedrija, ASV, Kanāda, Igaunija, Austrija, Vācija).

Pētot un analizējot arhīvu materiālus un trimdas preses izdevumos publicētos

rakstus un recenzijas par latviešu baleta mākslinieku pedagoģisko un māksliniecisko darbību, var izvirzīt šādas atziņas:

- Baidoties no jaunās padomju varas represijām Otrā pasaules kara izskaņā, liela daļa Liepājas baleta solistu devās trimdas gaitās;
- Latviešu baleta mākslinieku augstais profesionālais līmenis, deva iespēju nodrošināt darba iespējas savā profesijā arī trimdā;
- Latvijā iegūtās profesionālās zināšanas klasiskā baleta pedagoģijā tika augsti novērtētas pasaules lielākajos baleta teātros un skolās;
- Latviešu baleta un Latvijas valsts atpazīstamības nodrošināšana;
- Liepājas baleta mākslinieku pedagoģiskais ieguldījums internacionālās baleta mākslas attīstībā.

Pētījuma rezultātā tiek secināts

Klasiskais balets Latvijā ir nacionālās kultūras sastāvdaļa, kas ir izveidojusies māksliniecisko un pedagoģisko principu pēctecības un pārmantojamības gaitā. Izaudzis krievu baleta tradīcijās, uzņēmis Rietumeiropas vēsmas, Latvijas balets ir saglabājis sev raksturīgo veidolu un dejas izpildījuma manieri, vienotu klasiskās dejas stilu un augsto profesionālo līmeni.

Analizējot filozofijas, pedagoģijas un mākslas teorijas par vērtību būtību un to veidošanos kultūras procesā, promocijas darba metodoloģijas pamatā tika izmantotas fenomenoloģijā izteiktās atziņas par objektīvo un subjektīvo vērtību mijattiecībām un savstarpējām ietekmēm (N. Hartmans, M. Merlo-Pontī, E. Huserls), aksioloģijas teorijas atziņas par vērtībām un principiem, kas dod iespēju redzēt kultūru kā vērtību kopumu (M. Šēlers, T. Airaksinens), darbības teorijas pamatprincipi par mākslinieciskās un pedagoģiskās darbības vienotību (L. Vigotskis, J. Anspaks). Zinātniskās literatūras analīze ļāva izveidot dejas vēstures izpētes modeli, kurš ir klasificējams kā instruments dejas vēstures pētniecībai, parādot vēstures faktu interpretācijas iespējas no dažādiem skatupunktiem, arī no vērtību veidošanās aspekta.

Veicot 20. gadsimta sākuma baleta mākslas attīstības analīzi kultūrvēsturisko procesu kontekstā, ir atklāti priekšnosacījumi klasiskā baleta tradīcijas attīstībai Latvijā – tā ir sabiedrības interese par operas un baleta izrādēm, viesizrāžu radītā sabiedrības izpratne par mākslinieciskajām kvalitātēm baletā, privāto baleta studiju darbībā, augsta līmeņa profesionālo baleta pedagoģu darbība Latvijā. Kā nozīmīgs

māksliniecisko un pedagoģisko vērtību veicinošs faktors promocijas darbā tiek konstatēta krievu klasiskā baleta skolas ietekme Latvijas nacionālā baleta kultūras tradīciju attīstībai, latviešu baleta atpazīstamībai Eiropā. Profesionālās kvalitātes latviešu baletā tiek nostiprinātas baletskolas dibināšanas un darbības gaitā.

Analizējot muzeja materiālus, intervijas, periodisko literatūru, tika konstatēts augstais Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta mākslinieciskais līmenis, kuru veicināja galvenokārt izcilā pedagoga un horeogrāfa Alberta Kozlovskā darbība, balstīta bagātīgajā pedagoģiskajā un mākslinieciskajā pieredzē. Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta māksliniecisko līmeni tāpat ir veicinājušas viesizrādes Rietumeiropā un Rīgā, dejojāņu un pedagoģu meistarības pilnveidošanās pie izcilākajiem Itālijas un Krievijas meistariem, skatītāju interese un labvēlīgā kritika laikrakstos. Otrā pasaules kara beigās, daudziem izciliem Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta māksliniekiem dodoties emigrācijā, viņi kļuva par pedagogiem un horeogrāfiem Zviedrijā, Anglijā, ASV, Kanādā u.c. zemēs. Atsevišķas saiknes baleta personību līmenī vienoja Rīgas un Tallinas teātri turpat PSRS teritorijā. Promocijas darbā konstatēts, ka, saglabājot augstus mākslinieciskos ideālus, šie dejojāņi tādējādi ir sekmējuši baleta mākslas attīstību gan Latvijā, gan pasaulē.

Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta māksliniecisko un pedagoģisko vērtību veidošanās principi ir:

- klasiskā baleta tradīciju attīstība un saglabāšana Liepājas kultūrvidē (tas nozīmē klasiskā baleta repertuāra apzināšanu un jaunu oriģinālo horeogrāfiju izveidi, spilgtas mākslinieciskās un pedagoģiskās personības);
- klasiskā baleta estētiskā ideāla izkopšana baleta trupās mākslinieciskajā darbībā (augsta līmeņa profesionālais sniegums dažāda žanra un stila iestudējumos);
- Krievijas un pasaules baleta skolu pieredzes asimilēšana (krievu, itāļu un franču klasiskā baleta tehnikas pielietojums apmācības procesā);
- Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta mākslinieciskās un pedagoģiskās pieredzes pārmantošana ārpus Latvijas, sekmējot baleta mākslas attīstību pasaulē.

Pētījuma rezultāti aprobēti

Publikācijās zinātnisko rakstu krājumos (9):

1. Bāliņa, G., Vītola, S. (2009) Interpretācija un individuālā stila veidošanās klasiskās dejas stundās. *IV RPIVA Jauno zinātnieku konference*. Rakstu krājums. Rīga: RPIVA, 225.–234. lpp. ISBN 978-9934-8060-2-5.
2. Bāliņa, G., Vītola, S. (2009) Feldenkraisa metode pašizpaušmes veicināšanai deju skolotāju izglītībā. *SABIEDRĪBA. INTEGRĀCIJA. IZGLĪTĪBA*. Starptautiskās zinātniskās konferences materiāli 2009. gada 27.–26. februāris. Rēzekne: RA Izdevniecība, 33.–41. lpp. ISBN 978-9984-44-018-7.
3. Bāliņa, G. (2010) Liepājas pilsētas drāmas un operas teātra baleta trupas mākslinieciskā darbība un iestudējumi 1935–1945. *SABIEDRĪBA UN KULTŪRA: CITĀDĪBA UN MAZĀKUMA INTERESES*. Starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums XII. Liepāja: LiePa, 20.–28. lpp. ISSN 1407-6918.
4. Bāliņa, G., Vītola, S. (2010) Profesionālo vērtību veidošanās deju skolotāju studiju procesā. *SABIEDRĪBA. INTEGRĀCIJA. IZGLĪTĪBA*. Starptautiskās zinātniskās konferences materiāli 2010. gada 19.–20. februāris. Rēzekne: RA Izdevniecība 32.–41. lpp. ISBN 978-9984-44-034-7, ISSN 1691-5887. [Pieejams datu bāzē: Thomson Reuters ISI Web of Knowledge, ISI Proceedings Database]
5. Bāliņa, G. (2010) Baleta mākslas un profesionālās dejas pedagoģijas pirmsākumi Latvijā. RPIVA 5. Starptautiskā zinātniskā konference *Teorija praksei mūsdienu sabiedrības izglītībā*. Starptautiski recenzēts zinātnisko rakstu krājums. Rīga: RPIVA, 31.–37. lpp. ISBN 978-9934-8060-5-6. [Pieejams datu bāzē: The Library of Congress]
6. Bāliņa, G. (2010) Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta mākslinieciskā darbība 1945–1950. *SABIEDRĪBA UN KULTŪRA: HAOSS UN HARMONIJA*. Starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums XIII. Liepāja: LiePa, 15.–23. lpp. ISSN 1407-6918.
7. Bāliņa, G. (2010) The ballet troupe of the Liepaja Drama and Opera theatre. *26th World Congress on Dance Research Rapprochement of Cultures*. Rīga: RPIVA, 57.–64. lpp. ISBN 978-9934-8060-7-0.
8. Bāliņa, G. (2012) Aleksandrs Lembergs un Rīgas balets 20. gs. 60.–80. gadi. JVLMA zinātniskā konference *PERSONĪBA. HOREOGRĀFIJA. LAIKS*. Mūzikas akadēmijas raksti IX. Rīga: Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija, 99.–116. lpp. ISSN 2243-5719

9. Bāliņa, G. (2013) Artistic and Pedagogical Work of Anna Stedelaube in the Ballet of Liepāja (1923–1933) *Journal Art Tempus*. Daugavpils: Institute of Art, Daugavpils University, 110.–120. p. ISSN 2255-9396

Referātos starptautiskajās zinātniskajās konferencēs (12):

1. *RPIVA IV Jauno zinātnieku konference*. Referāts: „Interpretācija un individuālā stila veidošanās Klasiskās dejas stundās”. RPIVA, Rīga, 04.12.2008.
2. *Latvijas Kultūras ministrijas konference*. Referāts: „Dziesmu svētki – identitāte, tradīcijas, mainība”. Rīga, 19.02.2009.
3. Starptautiskā zinātniskā konference *SABIEDRĪBA. INTEGRĀCIJA. IZGLĪTĪBA*. Referāts: „Feldenkraisa metode pašizpaušmes veicināšanai deju skolotāju izglītībā” Rēzeknes augstskola, Rēzekne, 26.02.2009.
4. Starptautiskā zinātniskā konference *SABIEDRĪBA UN KULTŪRA: CITĀDĪBA UN MAZĀKUMA INTERESES*. Referāts: „Liepājas pilsētas drāmas un operas teātra baleta trupas mākslinieciskā darbība un iestudējumi 1935–1945”. Liepājas Universitāte, Liepāja, 23.04.2009.
5. *RPIVA V Starptautiskā Jauno zinātnieku konference*. Referāts: „Laikmetīgās dejas attīstība Latvijā 20. gs.”. RPIVA, Rīga, 10.12.2009.
6. Starptautiskā zinātniskā konference *SABIEDRĪBA, INTEGRĀCIJA, IZGLĪTĪBA*. Referāts: „Profesionālo vērtību veidošanās deju skolotāju studiju procesā”. Rēzeknes Augstskola, Rēzekne, 19.–20.02.2010.
7. RPIVA 5. Starptautiskā zinātniskā konference *Teorija praksei mūsdienu sabiedrības izglītībā. Baleta mākslas un profesionālās dejas pedagoģijas pirmsākumi Latvijā*. RPIVA, Rīga, 25–27.03.2010.
8. Starptautiskā zinātniskā konference *SABIEDRĪBA UN KULTŪRA: HAOSS UN HARMONIJA*. Referāts: „Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra baleta mākslinieciskā darbība 1945 – 1950.” Liepājas Universitāte. Liepāja, 29.04.2010
9. 26th World Congress on Dance Research *Rapprochement of Cultures*. Paper presentation: „The ballet troupe of the Liepaja Drama and Opera theatre.” Rīga, RPIVA, 12.–16.07.2010.
10. Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas Akadēmijas zinātniskā konference *Personība. Horeogrāfija. Laiks*. Referāts: „Aleksandrs Lembergs un Rīgas balets 20. gs. 60.–80. gadi”. JVLMA, Rīga, 29.04.2011.

11. *LATVIJAS UNIVERSITĀTE 1919–2011*. Akadēmiskā runa: „Alberts Kozlovskis un Liepājas balets”. LAOZ, Stokholma, 24.09.2011.
12. Daugavpils Universitātes Mākslas zinātņu institūta *1. Rudens konference*. Referāts: „Annas Stedelaubes mākslinieciskā un pedagoģiskā darbība Liepājas baletā (1923–1944)”. DU MZI, Daugavpils, 26.10.2012.

Publikācijās teātra un mākslas izdevumos (14):

1. Bāliņa, G., Ikstena, N. (2003) *Ādolfa Adāna balets Korsārs*. Rīga: LNO izd., 10.–15. lpp.
2. Bāliņa, G., Bite, I. (2006) *Latvijas baleta enciklopēdija*. Rīga: Pētergailis, 581 lpp.
3. Bāliņa, G. (2008) Hronika. *Teātra Vēstnesis*. Nr. 6, 119.–122. lpp.
4. Bāliņa, G. (2009) Alberts Kozlovskis un Liepājas balets. *Teātra Vēstnesis*. Nr. 4, 110.–115. lpp.
5. Bāliņa, G. (2009) Hronika. *Teātra Vēstnesis*. Nr. 3, 154.–156. lpp.
6. Bāliņa, G. (2009) Hronika. *Teātra Vēstnesis*. Nr. 4, 123.–126. lpp.
7. Bāliņa, G., Kaupuža, R., Freimane, E., Priede, A. (2009) *Fotoalbums. Anna Priede*. Rīga: *Ulma*, 9. lpp.
8. Bāliņa, G. (2010) Hronika. *Teātra Vēstnesis*. Nr. 1, 143.–148. lpp.
9. Bāliņa, G. (2010) Hronika. *Teātra Vēstnesis*. Nr. 2., 125. lpp.
10. Bāliņa, G. (2010) Hronika. *Teātra Vēstnesis*. Nr. 4/5, 194.–195. lpp.
11. Bāliņa, G. (2010/2011) Hronika. *Teātra Vēstnesis*. Nr. 6/1, 124.–125. lpp.
12. Bāliņa, G. (2011) Hronika. *Teātra Vēstnesis*. Nr. 2, 136.–141. lpp.
13. Bāliņa, G. (2011) Hronika. *Teātra Vēstnesis*. Nr. 3, 133.–134. lpp.
14. Bāliņa, G., Kaupuža, R. (2013) *Lembergs par Lembergu*. Rīga: *Ulma*, 152 lpp.

Pateicība

Izsaku pateicību:

Darba zinātniskajai vadītājai RPIVA profesorei Dr. paed. **Ritai Spalvai**

Darba recenzentiem:

Latvijas Universitātes profesoram Dr. phil. **Vladimiram Kincānam**

Daugavpils Universitātes profesorei Dr. paed. **Jeļenai Davidovai**

Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas profesorei Dr. paed. **Inesei Jurgenai**

Visiem RPIVA Pedagoģijas doktora studiju programmas pasniedzējiem

Īpaša pateicība darba zinātniskajai konsultantei Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas profesorei Dr. art. profesorei **Lolītai Fūrmanei**

Riga Teacher Training and Educational Management Academy

Faculty of Pedagogy

Gunta Bāliņa

**PEDAGOGICAL AND ARTISTIC VALUE
OF BALLET AT LIEPĀJA MUSICAL DRAMA
THEATRE IN LATVIAN CULTURE**

Specialized (dance) pedagogy

Summary of the Doctoral Thesis

Rīga, 2014

**Doctoral Thesis was developed at the Faculty of Pedagogy
of Riga Teacher Training and Educational Management Academy (RTTEMA)
during the period of time from 2008 to 2013.**

Doctoral Thesis was developed with the support of ESF Project No. 2009/0146/1DP/1.1.2.1.2/09/IPIA/VIAA/008 „Special Purpose Scholarships for doctoral students of the program “Pedagogy” at Riga Teacher Training and Educational Management Academy”

Structure of the thesis: doctoral thesis – dissertation in 2 parts

Scientific supervisors of the thesis
Professor of Riga Teacher Training and Educational Management Academy
Dr. paed. **Rīta Spalva**

Opponents of the thesis:

Professor of Latvian University, Dr. phil. **Vladimirs Kincāns**
Professor of Daugavpils University, Dr. paed. **Jeļena Davidova**
Professor of Riga Teacher Training and Educational Management Academy,
Dr. paed. **Inese Jurgena**

Defence of the doctoral thesis will take place:

In open meeting of the Pedagogy Doctoral Council of
Professor of Riga Teacher Training and Educational Management Academy
On the 27th of March, 2014 at 16.00 p.m.
Address: Imantas 7. līnija 1, Auditorium No. 227

The thesis and its abstract are available
In the library of RTTEMA at the address: Imantas 7. līnija 1.

Head of the Pedagogy Doctoral Council of RTTEMA
Professor of RTTEMA, Dr. paed. **Inese Jurgena**

ISBN 978-9984-569-99-4

RPIVA, 2014
Gunta Bāliņa, 2014

General Description of the Doctoral Thesis

In the age of globalisation, research and gathering information on the culture achievements of each nation has become a topicality. Currently, when dance pedagogy is developing rapidly as a sub-branch of the pedagogy of arts in Latvia, it is really important to raise awareness on historic heritage of the arts of dance, which is the basis for the studies conducted in the area of dance. Apart from gathering information on historic facts concerning the development of dance, it is also important to acquire understanding concerning the styles of dance in various centuries as well as their succession and heritability which ensures the interpretation of dance history and pedagogy from today's point of view.

So far, there has been relatively little research conducted concerning the artistic and pedagogical values of the national ballet and the national school of ballet in Latvia within the context of cultural historical processes. Achievements of the national ballet were analysed for the first time by Georgs Štāls's edition, the *Latvian Ballet (Latviešu ballets, Štāls, 1943)*. During the post-war period, the most significant study has been the collection made by Jeļena Voskresenska called the *Soviet Latvian Ballet (Latviešu padomju ballets, Voskresenska, 1978)*. Contemporary sources of information include the fundamental study made by Ija Bite on the *Latvian Ballet (Latviešu balets, Bite, 2002)*, as well as the *Encyclopaedia of the Latvian Ballet (Latvijas baleta enciklopēdija, Bāliņa, Bite, 2006)* written by Gunta Bāliņa and Ija Bite. The monograph *The Image and Composition of Dance (Tēls un dejas kompozīcija, Spalva, 2004)* written by Rita Spalva is another considerable study with cultural historical approach to the issues of the theory of dance

When conducting the research on the development of the pedagogy of the arts of ballet “**Pedagogical and Artistic Value of Ballet at Liepāja Musical Drama Theatre in Latvian Culture**”, not only archive documents were used as the main testimonies for the purpose of the research but also enunciations from people who lived at that time (memories, critiques, reviews), as well as research conducted by other historians on the specific theme. The evaluation of art scientists and researches contains the subjective and independent view of each author which is a typical trait for the science of arts. This aspect was taken into consideration also during the development of this doctoral thesis. Research of historical sources and testimonies, by taking into consideration the subjective aspect, permits to develop new interrelations and systemic cognitions nowadays.

Until this moment, pedagogical and artistic work of Liepāja Musical Drama Theatre has not been deeply studied. Due to this reason, within the framework of the

doctoral thesis there was gathered, analysed and interpreted information concerning the performance of ballet artists of Liepāja Musical Drama Theatre, as well as their pedagogical work in Latvia and outside its borders which permits to detect the cultural historical values that were consequently created, as well as their succession and heritability with the aim to foster the use of the obtained knowledge in contemporary research on the theory and history of dance.

This problem determined the choice and topicality of the subject of research on “**Pedagogical and Artistic Value of Ballet at Liepāja Musical Drama Theatre in Latvian Culture**”.

Object of research:

Artistic and pedagogical work of ballet troupe of Liepāja Musical Drama Theatre.

Subject of research:

Artistic and pedagogical value of Liepāja Musical Drama Theatre ballet.

Question of the study:

What are the preconditions and principles for the creation of pedagogical and artistic value of ballet at Liepāja Musical Drama Theatre?

Aim of the study:

To disclose and gather information about pedagogical and artistic activities of ballet at Liepāja Musical Drama Theatre at the first part of the 20th century with a focus on the importance of artistic and pedagogical values in the development of the art of ballet in Latvia.

Objectives of the study:

1. To analyse conclusions of the theory of philosophy, pedagogy and arts on the essence of value and their creation in the process of culture.
2. To disclose, systematise and interpret the artistic and pedagogical value of Liepāja Musical Drama Theatre ballet.
3. To make research and analyse the influence of the values created by artistic and pedagogical value of Liepāja Musical Drama Theatre ballet on the development of arts in Latvia and outside its borders.

Methodological basis of the study consists of:

- *Phenomenology* based conclusions on interrelations and mutual influence of objective and subjective values (N. Hartmann, M. Merleau-Ponty, E. Husserl);
- *Axiology theory* based conclusion on values and principles that provide an

opportunity to see culture as a set of values (M. Sellers, T. Airaksinen).

- Basic principles of *Action theory* on unity of artistic and pedagogical activities (Ļ. Vigotskis, T. Manro, J. Anspaks).

Theoretical basis of the study consists of:

- Theories on values by antique Greek philosophers (Socrates, Aristotle, Plato, Democritus, Epicurus);
- Understanding of values by the philosophers of the period of classicism (D. Diderot, G. E. Lessing, J. G. Herder);
- Philosophy of values by F. V. Nietzsche;
- Cognitions on inter-relation of culture and values (I. Vedins, O. Drobnickis, V. Tugarinovs);
- Approach to values and relations of M. Rokičs;
- Philosophic and pedagogical cognitions on the values and their influence on the development of society and human being by Latvian researchers (J. A. Students, P. Dāle, J. Bundulis, J. Anspaks, A. Zālītis, I. Tunne);
- Upbringing theory of A. Špona on the personal importance of activities;
- Individual theory of style of Ā. Karpova;
- Historic research model of dance values by J. Layson.

Methods of research applied:

- cultural historical – provides research of the art of ballet in the process of historical development;
- historical comparison – justifies the indicators of artistic values;
- analytical – evaluates historical, social and aesthetic processes of artistic activities;
- content analysis of documents and archive materials;
- systematic analysis of facts.

Basis of the study:

- documents of the Latvian State Historical Archive;
- materials from the funds of the Latvian National Library;
- materials from the archive of the Latvian National Opera;
- materials of the Persons' Fund of the Latvian State Archive and the materials from exile documents;

- materials from Liepāja Zonal State Archive;
- materials of Riga Operete Theatre;
- documents of the museum of writing and music;
- materials from the theatre *Estonia* in Estonia;
- ballet archive materials of Swedish Royal Opera;
- monographs and doctoral thesis in pedagogy and history of the arts of theatre and ballet.

Theoretical Novelty of the Study

Within the framework of the research of dance, for the first time in Latvia:

1. Gathering information on artistic activities of ballet at Liepāja Musical Drama Theatre.
2. Determining preconditions for creation of artistic and pedagogical values of ballet at Liepāja Musical Drama Theatre.
3. Analysis of pedagogical and artistic work of Liepāja ballet masters.
4. Defining influence of the values created by Artistic and pedagogical value of Liepāja Musical Drama Theatre ballet on the development of arts in Latvia and outside its borders.

Practical value of the study:

1. The historical facts and their interpretation can be used during the learning process in the study program *Choreography of Modern Dance* at the Academy of Culture, in the program *Choreography* at Jāzeps Vītols Academy of Music, in the study programs *Teacher of Dance Rhythmic* and *Dance Pedagogy* at Riga Teacher Training and Educational Management Academy.
2. Facts and analytical material gathered during the development of the doctoral thesis can be used for other studies in the field of the art of dancing and the pedagogy of dancing.
3. A monograph, which is currently called Ballet of Liepāja, is being developed.

Development of method local materials (3):

1. Bāliņa, G. (2008) *Theory and Methodology of Classical Dance*. The Academy of Culture of Latvia, BA program in humanitarian sciences *Arts*, subprogram *Choreography of Modern Dance*.
2. Bāliņa, G. (2009) *Dance on the Stage*. The Academy of Culture of Latvia, BA program in humanitarian sciences *Arts*, subprogram *Actors of Drama Theatre*.

3. Bāliņa, G., Kaupuža, R., Sīle, J. (2012) *Explanatory Dictionary – Handbook of the Terminology of Classical Dance*. [electronic resource]

In seminars and master-classes (9):

1. Conducting of master-classes of classical dance during *Dance Days* of UNESCO, on 29.04.2007.
2. Conducting a seminary *Theory and Methodology of Classic Dance* in Riga at Moscow Building, on 24.10.2007.
3. Conducting a seminary *Theory and Methodology of Classic Dance* at the State Youth Initiative Centre, on 18.10.2008.
4. Conducting a seminary *Theory and application of Classical Dance* at the State Agency of Non-Material Cultural Heritage, 27.–29.10.2008.
5. Conducting a cycle of lectures *Magic Enchantment of Dance* at Jāzeps Mediņš Secondary Musical School, 17.–18.04.2010.
6. Conducting a seminary *Theory and Application of Classical Dance* at the State Agency of Non-Material Cultural Heritage, on 22.–24.03.2011.
7. Conducting a seminary *Theory and Methodology of Classic Dance* at the State Youth Initiative Centre, on 02.11.2011.
8. Conducting a seminary *Theory and Methodology of Classic Dance* at the State Youth Initiative Centre, on 14.–16.11.2012.
9. Conducting a seminary *Theory and Methodology of Classic Dance* at the State Youth Initiative Centre, on 26.11.2013.

Pedagogical Work (5):

1. Lecturing of a course *Theory and Methodology of Classic Dance* at the Academy of Culture, Department of the Theatre and Audio-visual Arts, sub-program *Choreography of Contemporary Dance* (1999–).
2. Lecturing of a study course *Dance on the Stage* at the Academy of Culture, Department of the Theatre and Audio-visual Arts, sub-program *Arts of an Actor of a Drama Theatre* (1994–).
3. Teaching classical dance at ballet of the Latvian National Opera (1993–).
4. Teaching classical dance Agris Daņiļevičs's dance school *Dzirnās* (2004–2012).
5. Teaching classical dance at the jazz studio *Body & Soul* (2011–).

Research projects (1):

The expert in the project of the Ministry of Culture of Latvia *Cultural Canon of Latvia* of performing arts (dance); (2008–2009).

Stages of Research:

Stage No. 1 (2004–2007). Developing of methodological basis of the thesis, research on theoretical cognitions, analysis of literature and historical sources. Establishment of the pre-conditions for creating artistic and pedagogical values of ballet at Liepāja Musical Drama Theatre.

Stage No. 2 (2007–2009). Gathering facts and data, their summarising, analysis and interpretation. Establishment of the fundamental principles of artistic and pedagogical values of ballet at Liepāja Musical Drama Theatre. Making inquiries about artistic, pedagogical and cultural historical values of ballet at Liepāja Musical Drama Theatre.

Stage No. 3 (2009–2012). Summarising the results and drawing up a summary, as well as approbation of the results of the research in conferences, scientific articles and seminars. Drawing up the doctoral thesis.

Structure of the study:

The doctoral thesis consists of the introduction, 2 parts, conclusions, bibliography and annexes. The text has been drawn up on 157 pages; the list of literature contains 266 titles of publications and sources; the thesis has 20 annexes (in total on 107 pages).

Thesis for defence

1. Artistic and pedagogical value of classical ballet is in its entirety which has multi-layer structure and its general importance is embedded in its dialectic interaction with individuality which is inimitable.
2. Classical ballet in Latvia is a part of national culture which has been established in the result of the succession and heritability of its artistic and pedagogical principles. It was developed within the traditions of the Russian ballet, and has assumed the trends of the Western Europe, nevertheless the ballet in Latvia has preserved its individual patterns and manner of dance performance, as well as united style of dance and high professional level.
3. The influence of the school of the Russian classical ballet has been an important factor which has fostered the artistic and pedagogical value of the development of the Latvian national ballet, as well as the establishment of the Ballet School of the National Opera and Liepāja ballet troupe.

Contents of the Doctoral Thesis

The introduction provides the justification for the choice of the theme of the research, and its importance in studying and preserving the cultural heritage of the arts of dancing. The doctoral thesis is based on the assumption that the evaluation of the historical heritage if one of the cornerstones on the basis of which the analysis and forecast of ballet development in the future can be made. Nowadays, in knowledge-based society, the conclusions of the previous pedagogues help to evaluate new theories, as well as to understand the individual and society from various perspectives, as well as to forward justified prospects of the future. Cultural heritage consists not only of famous works created by well-known and professional writers, artists, painters, architects, actors, musicians, poets, composers, choreographers and sculptures but also non-material values.

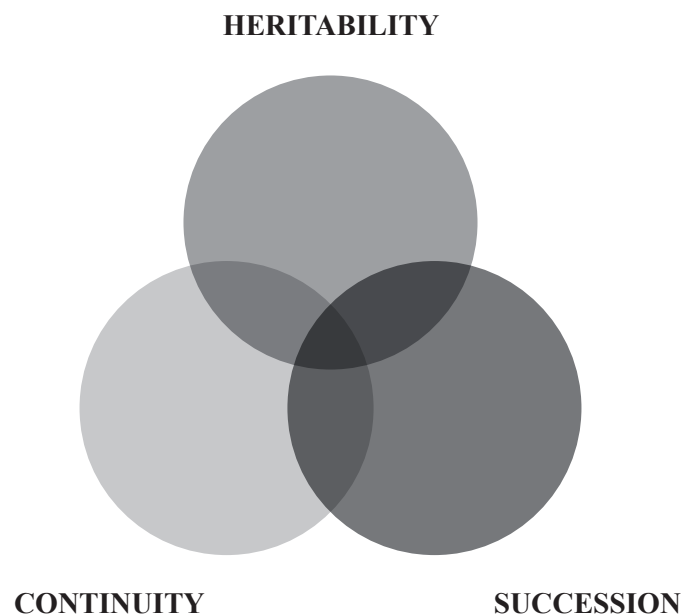
Chapter 1.1. **“The notion of value and its understanding from historic point of view”** of Part 1 **“Preconditions for creation of artistic and pedagogical values of ballet at Liepāja Musical Drama Theatre”** provides the research and analysis of the historic development of the notion of value in the works of the antique Greek philosophers Socrates, Aristotle, Plato, Democritus, and Epicurus. It also provides analysis of values found in the studies conducted by the following philosophers of the period of classicism: D. Diderot, G. E. Lessing, J. G. Herder. On the basis of phenomenology based cognitions concerning the interaction of objective and subjective values and their mutual influence, there were studied and analysed the cognitions on the notion of value of N. Hartmann, M. Merleau-Ponty, and E. Husserl. Pedagogical and philosophical cognitions on values and their influence on the development of an individual and the society have been researched and studied in the works of such Latvian researchers as J. A. Students, P. Dāle, and I. Tunne. Upbringing theory on the personal importance of activities, and the theories of the individual style of personality have been studied and analysed from the works of A. Špona and A. Karpova on the development of the system of values. It was concluded that the theory of values comprise various material and spiritual values which already exist or have been newly created, and which have been judged by classes and groups of people as well as by separate individuals.

Chapter 1.2. **“Explanation of the notion of value in culture and the pedagogy of arts”** of Part 1 **“Preconditions for creation of artistic and pedagogical values of ballet at Liepāja Musical Drama Theatre”** provides research and analysis

of the cognitions developed by the scientists of the pedagogy of culture and arts T. Munro (*Munro*), J. Dickie, M. Rokeach, J. Freed, M. Bahtins (*Бахтин*), I. Vedins, and J. Anspaks on the values in culture and pedagogy.

Notion of *Culture* means the model of the meaning which is historically inherited and embedded in symbols; it is the system of notions which has been transferred from one generation to another, and which manifests in symbolic forms, which are used for handing over, preserving and developing the knowledge about life and attitude towards it (Gīrcs, 1998). Historically developed concepts on values are depicted in the attitude of individual human beings and society towards the objects which are determined by the ideals that have been developed by each culture.

Pedagogy of arts is based on the beauty in nature and in arts, as well as the importance of the beauty in education and upbringing, as well as the necessity to make research of the aesthetic and artistic activities, and to find out the preconditions for mastering the values of the world of arts. The pedagogy of arts has inter-disciplinary character; it creates points of contact with the science of culture, philosophy, science of arts, psychology, pedagogy and etc.

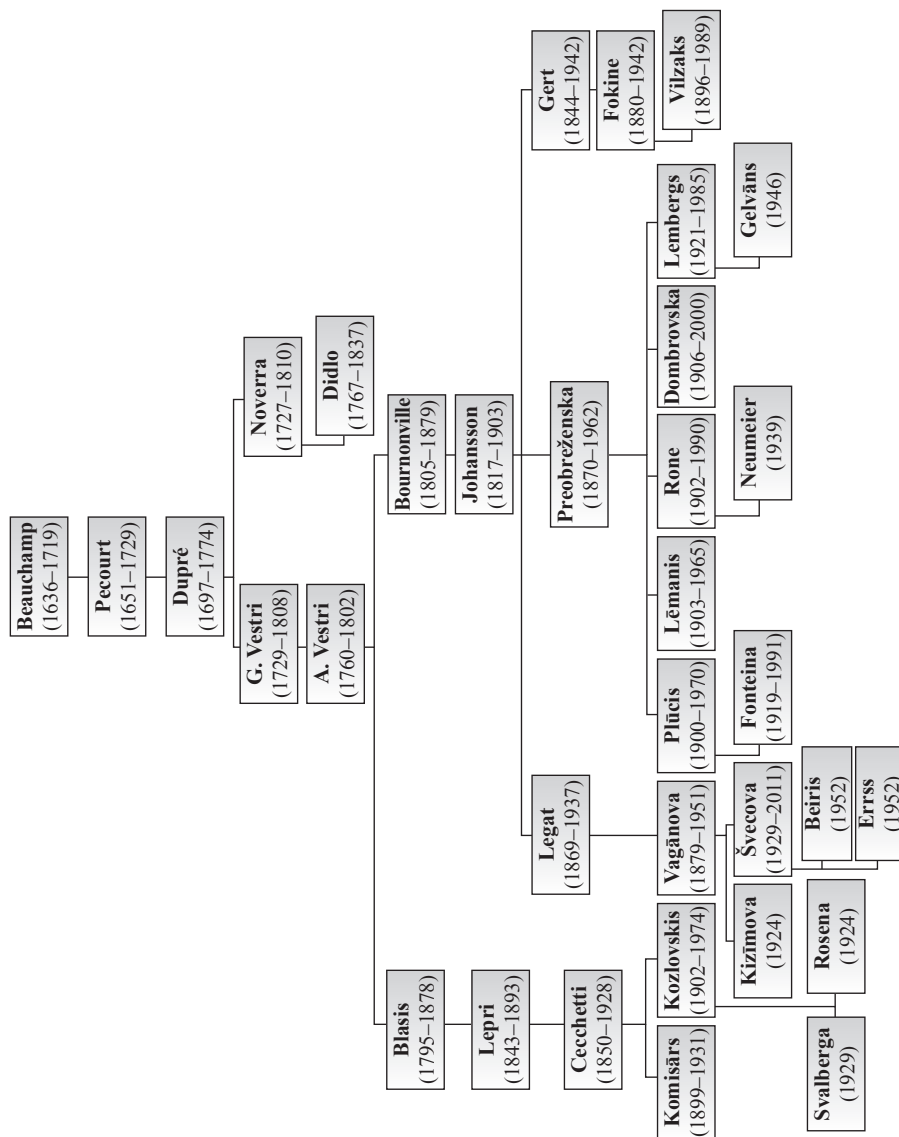

Picture 1. Heritability, succession and continuity of pedagogical and artistic values

It has been concluded that in various types or genres of arts, there is the change in the proportion of the areas of cognition and value orientation; there is also a variety in the types of artistic creativity and the tendencies in arts, besides there is the change and perfection of creative methods and style. It demonstrates the flexibility of the area of arts, and the ability to experience the most radical changes. In the same way as in any other area of culture, **succession, heritability and continuity** plays important role in the theory and praxis of the education of arts and aesthetic upbringing.

Chapter 1.3. **“History of Creation of Artistic and Pedagogical Values of Ballet”** of Part 1 **“Preconditions for creation of artistic and pedagogical values of ballet at Liepāja Musical Drama Theatre”** provides research on the history of creation of artistic and pedagogical values of ballet on the basis of the studies conducted by such researchers of the history of the arts of dance and ballet as L. Bloka, V. Krasovskaja, S. Hudjakova, G. Branta, E. Siliņa, G. Bāliņa, and I. Bite. The studies of these authors depict historical interconnections of ballet, and the practice and theory of dance in the context of traditions in the society and social needs. Empiric basis for the study of the science of culture and history of ballet and dance is formed by the reviews of dancers, ballet masters and critiques of ballet. The other direction of research is the theory of dance and ballet which comprises the methodological literature on the technique of dance (K. Blasis, E. Cecchetti, O. Preobreženska, A. Vaganova) and the analysis of the experience of ballet masters (J. G. Noverra, M. Fokine, R. Spalva), as well as studies devoted to certain problems (interrelation of dance and music, symphony of dance, system of choreographic images). The third group contains literature on dance as an object of aesthetic perception (choreographic language, problems of study, studies in the morphology, ontology and axiology of dance (V. Nikitins, D. Levins, F. Sparšots).

According to the studies conducted by authors of the history of the arts of ballet and the history of pedagogy of ballet (V. Krasovskaja (*Красовская*), L. Bloks (*Блок*), Bahrušins (*Бахрушин*), S. Au, G. Brants, I. Bite etc.) there was been the historic succession of the arts of ballet and pedagogy of ballet created which permits to follow the heritability of the arts and pedagogy of ballet, as well as for transferring the skills and knowledge from generation to generation starting with French ballet master and theoretician Pierre Beauchamp (1631–1719) who was the first to develop the terminology and system of recording for the steps of dance before the outstanding artists and pedagogues of ballet the thirties of 20th century and who gave an important contribution in the development of the arts and pedagogy of ballet in Latvia by upbringing powerful dancers at the school of ballet of the Latvian National Opera (founded in 1932), as well as in ballet troupe and studio of the Opera of Liepāja founded by Alberts Kozlovskis (1935).

Picture 2. Succession of Pedagogy of Classical Ballet

When making research and analysing historic and pedagogical development of the arts of ballet, the following trends in the historical and pedagogical development of classical ballet were established:

- Each society determines its values and criteria at a certain stage of history.
- Each age creates its own concepts of values that are based on social life.
- There are also unchangeable concepts of values that are reflected in the life of arts and culture.
- First forms of dance developed in connection with manifestations of pagan culture when dance was closely linked with religious concepts about the nature and society.
- The value of classic ballet is in its completeness, finalisation and authenticity.
- At the first part of the 19th century, there was a new direction in the development of classic ballet – romanticism.
- In the course of its development, the classic ballet has become a type of the performing arts in which the ideas of choreographer are revealed by all components of classic ballet – music, drama, scenography and a dancer.
- The main value is heritability and succession of knowledge in pedagogy and choreographic arts which is handed over from generation to generation.

Chapter 1.4. “Heritability and succession of Latvian ballet traditions” of Part 1 “Preconditions for creation of artistic and pedagogical values of ballet at Liepāja Musical Drama Theatre” provides research and findings that at the beginning of 20th century the cultural life of the world was considerably influenced by the direction of modernism in performing art, painting, music and in the arts of dance. When analysing the studies of M. Fokine (Фокин), V. Svetlova (Светлов), V. Krasovskaja (Красовская), J. Bahrušins (Бахрушин), I. Bite and G. Brants, it was established that the direction of modernism could be seen also in Latvia where, in addition to with classical ballet, theoreticians and dancers of various directions of dance appeared and named themselves as the creators and founders of free dance. Several dance studios were operating in Latvia where it was possible to master *the new free type of dancing* which was created in the result of the direction of rhythmoplastics. The most popular from them was the studio of rhythmoplastics created by the pedagogue Beatrise Vignere (1903–1990). Modern dance had the following traits:

- choreographic score is subjected to musical composition;
- during the establishment of the tasks for ballet, there is the harmonisation of idea, scenography, costumes and music;

- choreographic score is liberated from the canons of classical ballet.

The following dancers and choreographers can be mentioned as the beginners of the modern dance Loie Fuller (1862–1928), A. Duncan, Martha Graham (1894–1991), R. Laban, M. Wigman etc.

Heritability and succession of traditions can be also seen in the area of the education of classical ballet. It provides research and analysis of the situation in classical ballet at the beginning of the 20th century. The historians and critiques of the Latvian ballet wrote a lot about the Latvian ballet as the successor and continuator of the Russian school of ballet by using the following notions: *Russian school, traditions of the Russian school, manners and technique of dance of the Russian school*. When making a research and analysis of the words written by the following authors G. Cecchetti, F. Lopuhovs (*Лопухов*), A. Vaganova (*Ваганова*), N. Tarasovs (*Тарасов*) and N. Legat concerning the methodology of the Russian school of ballet, it can be concluded that the specific manner of performance of the Russian school of ballet has been fostered by various events in the history of dance. When analysing cognitions of G. Alberts (*Альберт*) on the establishment of the Russian school, it was detected that “the Russian school, traditions of the Russian school, manners and technique of dance of the Russian school” developed by combining the teaching methodology of the Italian and French schools in the result of which there was created the methodology of the third school of ballet – the classical Russian school of ballet which is also used for the purpose of training the students at Riga Choreography Secondary School.

Chapter 1.5. “**The arts of ballet in Latvia at the first half of the 20th century and the main trends of the pedagogy of ballet**” of Part 1 “**Preconditions for creation of artistic and pedagogical values of ballet at Liepāja Musical Drama Theatre**” detected that the traces of the professional performing arts and ballet in Latvia lead back to the 17th century when foreign ballet artists took part in ballet performances. However, the beginning of the **Latvian** professional arts of dancing can be found at the second half of the 19th century, and they are related with the development of drama theatre. With the reference to historical research conducted by I. Bite, E. Tivuma, G. Branta and other authors, it was established that ballet as a type of professional arts with the involvement of Latvian ballet dancers started to stabilise in the 20ies of the 20th century. Its creation processes were influenced by various factors – performance of foreign guest performers, interest of the society in the professional dancing, involvement of Latvia in the cultural life of Europe, as well as understanding of the society about the necessity of the development of the national culture.

The foundation of the New Riga Theatre in 1902, as well as artistic and pedagogical work of the ballet master and pedagogue Mārtiņš Kauliņš (1864–1928) played a great importance in the development of the Latvian culture. When making research and analysing the materials of the State Archive of Latvia, and when evaluating his contribution in the development of the Latvian arts of ballet and pedagogy of dance, it can be clearly stated that M. Kauliņš was the founder of the pedagogy of Latvian professional dance who has developed a comprehensive and professional educational program for dance teachers. The aim of the program was to prepare professional dance pedagogues, or, as it was stated by M. Kauliņš, “to ensure upbringing of decent (hardworking) dance teachers”. Within the contents of the training program, there was a course in general pedagogy, anatomy and physiology, as well as the history of arts and the importance of music in dance, and dances in saloons etc. Nevertheless great importance was devoted to the mastering of *classical elements of dance*.

Voldemārs Komisārs (1899–1931) was one of the first pedagogue of ballet who started teaching the Latvian pedagogues in the professional arts of ballet. So far, within the context of the history of ballet, the contribution of V. Komisārs in the pedagogy of ballet has been little researched and analysed. There is no historic evidence preserved about the methodology of pedagogical work he used. The only fact known is that V. Komisārs had a chance to perfect his knowledge in technique of classical dance in London at E. Cecchetti. Consequently, it can be assumed that the experience of V. Komisārs in the troupe of S. Diaghilev and his studies in Moscow had an influence on his professional development as a dancer and pedagogue, including the influence on his aesthetic views concerning the arts of dancing. With reference to the materials of the State Archive of Latvia and the materials from the archive of the Latvian National Opera, it can be concluded that pedagogical work of V. Komisārs was based on the methodology of Russian classical ballet and the Russian school. Libretto of the first original ballet of Latvia *Milas uzvara* (Victory of Love), which was staged in 1935 by Osvalds Lēmanis, and which is considered as the first performance of the original ballet in Latvia, should be mentioned as one of the most essential values.

In 1922, Nikolajs Sergejevs (*Николай Сергеев*, 1876–1951) visited Latvia; he provided the Latvian dancers with knowledge about such values as classical ballet, its school and aesthetics. It can be assumed that ballet classes of N. Sergejevs were developed with the influence of the *Russian classical ballet school*; the heritability of this school, including the structure of classical dance training, can be still detected and is used in the classes of classical ballet also nowadays.

In 1925, Aleksandra Fjodorova (*Федорова*) paid a visit to Riga; she was outstanding and consequent keeper of the traditions of the Russian classical ballet in her principles was a well respected pedagogue and ballet dancer. In addition to her pedagogical work, she staged and renewed 20 ballet performances at the Latvian National Opera. Under the guidance of A. Fjodorova, the Latvian ballet started drawing attention as a qualified unit which has been prepared for a broader art performance. We must be grateful to A. Fjodorova for the preparation and training of ballet in safe grounds of the Russian classical school of ballet, as well as its upbringing in line with verified values of arts.

Anatols Vilzaks (1896–1998) and Mieczyslaw Pianovsky (1891–1967) have also given their contribution in heritability and succession of traditions in Latvian ballet. Their artistic activities focussed on the search for modern ways of expression which could be seen in the classical arts of ballet at the theatres in Europe. In thirties, in the course of development of the age, the arts of ballet also experience changes and the style of modernism became more and more topical.

Conclusion: the searches for avant-gardism in the arts of ballet in thirties were not highly appreciated by the public and critiques.

When making the analysis of the studies conducted by G. Brants, E. Siliņa A. Štrombergs, O. Krolla, I. Bite on ballet performances staged by Osvalds Lēmanis (1903–1965), it can be concluded that these performances had a great artificial value which enhance the success of the Latvian ballet and was highly appreciated; in the meanwhile it decreased the influence of the Russian ballet. During the artistic work of O. Lēmanis, there the first national themes and motifs of national dancing depicted in ballet performances, as well as searches for wider stage forms of Latvian national dances. In line with the development of new ballet performances, there was also new and permanent choreography developed which was used by O. Lēmanis to create and perfect his original artistic solution. His choreographies can be characterised by the close link with music, a variety of forms, new dance steps and figures which were supplemented by understanding of classical style of dancing and creation of natural atmosphere. Good dancing school and sense of style, which was acquired by the Latvian ballet at the beginning of its development, was supplemented by deep understanding on the performance and development of dramatic feeling. Also the pedagogical contribution of O. Lēmanis in the development of the Latvian ballet must be noted. While performing his creative work, the choreographer developed the personalities of young artists, as well as their aesthetic beliefs and artistic taste.

The beginning of the Latvian ballet and the pedagogy of the ballet was directly influenced by the cultural life in Russia in the 20th century. At the beginning, the

education of professional ballet artists in Latvia was linked with private studios that were created in Riga at the beginning of the 20th century. The most important prerequisite of the development of the Latvian ballet was the ballet school at the Latvian National Opera which was founded by Harijs Plūčs (1900–1970) in 1932. Being supported by people who shared the same views, in 1931, H. Plūcis developed a program for the school of ballet with a strict training system which ensured upbringing of professional, well educated dancers. At the end of 30ies, the ballet school of the National Opera had developed as a training institution with a well developed style and progressive training system. The training process in it was constantly improved; there were classical dances and character dances taught, as well as the actor's performing skills, arts of makeup, the history of ballet and music as well as other necessary subjects.

The establishment of the Ballet School at the Latvian National Opera, as well as the development of the national ballet troupe in 20ies and 30ies of the 20th century was an important pre-condition for the development of classical arts of ballet in Latvia. Latvian ballet became an integral part of European dance culture at a short notice since it was based on the outstanding experience of classical Russian school of ballet, using the contribution of Russian ballet pedagogues A. Fjodorova (*Федорова*), N. Sergejevs (*Сергеев*), H. Tangijevs-Birzniece in upbringing of ballet dancers.

To summarise the research findings of this chapter of the doctoral thesis, there must be the following principles of creation of Latvian national ballet pointed out:

- enhancing and preserving the classical ballet traditions in the cultural environment of Latvia;
- heritability of the pedagogical experience;
- development of aesthetic ideal of classical ballet in artistic work of choreographers and dancers.

Chapter 2.1. “**Pre-conditions for creation and development of ballet traditions at Liepāja Musical Drama theatre**” of Part 2 “**Analysis of ballet work at Liepāja Musical Drama Theatre**” on the basis of the materials written by Z. Akmentiņš, V. Freimane, K. Kundziņš, V. Hausmanis, B. Kalnačs, and the materials from the Museum of Literature and Music, as well as on the basis of the materials of the Latvian State Archive, there was research and analysis made on the preconditions of creation and development of ballet traditions at Liepāja Musical Drama Theatre. When making research on the history of Liepāja Drama Theatre,

it was established that at the beginning of the 19th century, there were performances staged in the city which needed dance staging. It was further perfected and created the basis for the development of ballet traditions at Liepāja Musical Drama Theatre. In resume, there can be pointed out several important pre-conditions for creation and development of traditions of the art of ballet in Liepāja:

- presence of professional ballet masters (E. Griņicka);
- constant financing (the Culture Foundation, Liepāja Charity Association, financial resources donated by sponsors, income from performances);
- interest of the society in musical performances of the theatre (memories from the cultural history);
- artistic management of professional theatre which understands and supports staging of musical performances.

Chapter 2.2. **“Development of professional ballet in Liepāja after the first world war”** of Part 2 **“Analysis of ballet work at Liepāja Musical Drama Theatre”** provides research and analysis of the establishment of the professional ballet troupe, and the beginning of its artistic and pedagogical activities at Liepāja Musical Drama Theatre under the guidance of Anna Stedelaube (1887–1966) and Anna Ekstone (1908–1992) before the first world war on the basis of the reviews published by E. Siliņa, R. Rītiņa, M. Kalniņa, and V. Sandera in the newspapers *Kurzemes Vārds* (A word of Kurland), *Jaunākās Ziņas* (The Newest News).

When making research on artistic and pedagogical work of A. Stedelaube at the Opera of Liepāja, it was found out that A. Stedelaube established the first Liepāja ballet troupe and her private ballet studio, so she enhanced interest in ballet as a professional genre of arts. Since she had obtained the dancing education in Russia, she based on classical Russian school of ballet and its methodology in her pedagogical work when teaching classical dancing to her students. In her work as a choreographer, A. Stedelaube created choreographies of various genres for performances of the drama theatre, musical comedies and operas. One of the largest artistic values of A. Stedelaube in the arts of the Latvian ballet is the original ballet performance *Jūras teika* (The Legend of the Sea) (1928) with the music of K. Veinbergs that was staged by the ballet master. It must be noted that this performance is the first Latvian original ballet which emphasizes the intransient contribution made by A. Stedelaube in Latvian ballet history.

When summarizing information about artistic and pedagogical work of A. Ekstone in Liepāja, it can be concluded that the ballet of Liepāja under her

guidance obtained greater understanding about the arts of choreography from both technical and artistic points of view. Artistic performance of the troupe obtained high professional value. It must be noted that both A. Stedelaube and A. Ekstone used successfully the methodology of the Russian classical school of ballet in training of new ballet dancers.

Chapter 2.3. **Artistic and pedagogical work of Liepāja Musical Drama theatre under the guidance of Alberts Kozlovskis (1935–1944)** of Part 2 **“Analysis of ballet work at Liepāja Musical Drama Theatre”** reveals that so far the contribution of the ballet of Liepāja and its ballet master Alberts Kozlovskis (1902–1974) has not been properly noted in the history of the arts of Latvian ballet, consequently by making the reference on the publications of such authors as E. Siliņa, V. Dārziņš, E. Keiša, R. Rītiņa, G. Zvejnieks and others, as well as the materials of the Museum of Literature and Music, Liepāja Zonal State Archive, Latvia State Archive and personal archives, there was the research and analysis of Alberts Kozlovskis’s biography in Latvia and outside its borders, as well as his contribution in the establishment of the ballet troupe of Liepāja and heritability of the traditions of classical ballet, staging original works. It must be also noted that he was engaged in pedagogical work and made a great contribution in the training of new ballet artists within the framework of Latvian cultural environment and outside its borders. When summarising the artistic work of Alberts Kozlovskis at Liepāja theatre, the following artistic and pedagogical values can be pointed out and systematized.

Artistic values:

- Creation of the original choreography on the basis of artistic traditions of the Russian classical ballet (for example, *Baletmeistara sapnis* (Ballet master’s dream) with music composed by A. Ļadovs and other musicians, *Meitene ar sērkokociņiem* (A girl with matches) with music composed by Valters Hāns);
- Transferring and accumulation of considerable performances of the Russian modern ballet in the repertoire of Liepāja Ballet (M. Fokine *Polvciešu dejas* (Polvcian Dances) from A. Borodins’s opera *Kņazs Igors* (Duke Igor), F. Chopin’s *Chopeniana*);
- Cooperation with the most outstanding stage designers and costume artists of that time (Ēvalds Dajevskis, Rūdolfs Liberts and etc.);
- Involvement of outstanding ballet soloists of the Latvian National Opera in ballet performances staged in Liepāja (A. Lembergs, E. Feifere, M. Griķe etc.);
- Creation of high value choreographies for the performances of drama theatres, operas and musical comedies.

Pedagogical values:

- Establishment of a professional ballet troupe in Liepāja;
- Professional and artistic perfection of the ballet troupe of Liepāja by the involvement of high qualification ballet masters from the Latvian National Opera in the process of the performance (Osvalds Lēmanis, Helēna Tangijeva-Birzniece etc.);
- Approbation of knowledge in upbringing the new ballet artists (E. Cecchetti, O. Preobeženska etc.);
- Establishment of a ballet studio in Liepāja;
- Training of new pedagogues and their involvement in practical work (V. Keiše, O. Kizimova, Ņ. Dombrovska).

Part 2 “**Analysis of ballet work at Liepāja Musical Drama Theatre**” Chapter 2.4. “**Artistic Work of the Ballet of Liepāja after the second World War (1945–1950)**” of Part 2 “**Analysis of ballet work at Liepāja Musical Drama Theatre**” provides the research and analysis of the artistic performance of the ballet of Liepāja until 1950 by comparing it with the situation in Riga Ballet with making a reference on the materials of E. Siliņa, J. Voskresenska, V. Freimane, N. Asaris, Z. Akmentiņš, I. Bite, Latvia State Archive, Museum of Literature and Music, Liepāja Zonal State Archive. There was also research and analysis made on the reasons for the liquidation of Liepāja ballet troupe. When making research and analysis of artistic and pedagogical work of Liepāja ballet after the Second World War, and the reasons for the liquidation of Liepāja ballet troupe, the following results were obtained:

- organisational and economical difficulties in the period after the war (there were not enough premises for rehearsals, costumes, decorations, skilful leader and pedagogue for the ballet troupe);
- exile of leading ballet soloists and ballet master Alberts Kozlovskis;
- inappropriate professional level of the ballet troupe;
- lack of ballet repertoire (there was only one ballet performance staged within the period of five years);
- inability of the administration of the theatre to preserve the musical part of Liepāja Opera (ballet, opera).

Chapter 2.5. **Pedagogical and Artistic Work of Liepāja Musical Drama Theatre outside the borders of Latvia**” of Part 2 “**Analysis of ballet work at Liepāja Musical Drama Theatre**” provides research and analysis of pedagogical and artistic work of Liepāja Musical Drama Theatre outside the borders of Latvia (Sweden, USA, Canada, Estonia, Austria, Germany) with making reference to the materials of G. Zvejnieks, O. Krolls, E. Keišs, V. Keiše, G. Štrombergs, Z. Akmentiņš, H. Aumere, Archive of the Royal Swedish Theatre, Theatre Association of Estonia, Latvia State Archive, Museum of Literature and Theatre, the editions issued in exile.

When making research and analysis of the archive materials, as well as articles and reviews published in editions issued in exile on pedagogical and artistic work of the Latvian ballet artists, the following conclusions can be drawn:

- Being afraid of the repression of the new Soviet power at the end of the second world war, a majority of the Liepāja ballet soloists left for exile.
- High professional level of the Latvian ballet artists provided the opportunities to ensure the possibilities to work in their profession while being in exile.
- Professional knowledge in the pedagogy of classical ballet obtained in Latvia was highly evaluated in the largest ballet theatres and schools.
- Ensuring the identification of the Latvian ballet and the State of Latvia.
- Pedagogical contribution of Liepāja ballet artists in the development of international ballet art.

The following has been concluded in the result of the study

Classical ballet in Latvia is a part of national culture which has been developed in the course of succession and heritability of artistic and pedagogical principles. It was developed within the traditions of the Russian ballet, and has assumed the trends of the Western Europe, nevertheless the ballet in Latvia has preserved its individual patterns and manner of dance performance, as well as united style of dance and high professional level.

When analysing the theories of arts, philosophy and pedagogy on the essence of values and their creation in the process of culture, phenomenology based conclusions on interrelations and mutual influence of objective and subjective values were used as the basis for the doctoral thesis (N. Hartmann, M. Merleau-Ponty, E. Husserl), axiology theory based conclusion on values and principles that provide an opportunity to see culture as a set of values (M. Sellers, T. Airaksinen), and basic principles of the action theory on unity of artistic and pedagogical activities (Ļ. Vigotskis, T. Manro, J. Anspaks).

The analysis of the scientific literature permitted to develop the model for making the research on the history of dancing which can be classified as an instrument for the studies of the history of dancing by showing the possibilities of interpretation of various facts from different viewpoints, as well as from the aspect of value creation.

When performing the analysis of the development of the arts of ballet at the beginning of the 20th century in the context of cultural social processes, there were the preconditions depicted for the development of the classical ballet tradition in Latvia, which is the interest of the society about the performances of opera and ballet, understanding of the society created by guest performances on artistic qualities in ballet, as well as the work of private ballet studios, work of high level professional pedagogues in Latvia. The doctoral thesis indicates that another important factor that has fostered artistic and pedagogical values is an influence of the classical Russian ballet school in the development of cultural traditions of the Latvian national ballet, as well as for the recognition of Latvian ballet in Europe. Professional qualities in the Latvian ballet are strengthened in the way of establishing a ballet school and in the course of its work.

When making the analysis of the materials of museum, interviews, periodical literature, it was established that Liepāja Musical Drama Theatre has a high artistic value which was mainly enhanced by the work of the outstanding pedagogue and

choreographer Alberts Kozlovskis and based on rich pedagogical and artistic experience. The artistic level of Liepāja Musical Drama Theatre was fostered by guest performances in the Western Europe and in Riga, as well as perfection of the skills of the dancers and pedagogues under the guidance of the most famous Italian and Russian masters, interest of spectators and favourable critique in the newspapers. At the end of the Second World War, a lot of outstanding ballet artists of Liepāja Musical Drama Theatre emigrated, and became pedagogues and choreographers in Sweden, England, USA, Canada and in other countries. Some links at the level of ballet personalities were established in the theatres in Riga and Tallinn, in the territory of the USSR. The doctoral thesis concludes that by preserving high artistic ideals, these dancers have fostered the development of ballet art in Latvia and in the world.

The principles of creation of artistic and pedagogical values at Liepāja Musical Drama Theatre are the following:

- development of classical ballet traditions and their preservation in the cultural environment of Liepāja.
(it means gathering information about classical ballet repertoire and development of new original choreographies, as well as bright artistic and pedagogical personalities);
- development of aesthetic ideal of the classical ballet in the artistic work of the ballet troupe (high level professional performance in the staging of various genres and styles);
- assimilation of experience from Russian and world ballet schools
(use of the Russian, Italian and French classical ballet technique in the training process);
- inheritance of artistic and pedagogical experience of Liepāja Musical Drama Theatre outside Latvia by fostering the development of the arts of ballet in the world.

Approbation of the Results of the Study

Publications and Sets of the Scientific Articles (9):

1. Bāliņa, G., Vītola, S. (2009) Interpretation and development of an individual style during the lessons of classical dancing. *IV Conference of the Young Scientists at RTTEMA*. Set of articles. Riga: RT, p. 225.–234. ISBN 978-9934-8060-2-5.
2. Bāliņa, G., Vītola, S. (2009) Feldenkrais's Method for Enhancing Self Expression in the Education of Dance Pedagogues. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION*. Materials of international scientific conference. 27.–26. February 2009. Rēzekne: RA Publishing House, p. 33.–41. ISBN 978-9984-44-018-7.
3. Bāliņa, G. (2010) Artistic Work and Performances of Ballet Troupe of Liepāja Drama and Opera Theatre from 1935 to 1945. *SOCIETY AND CULTURE: OTHERNESS AND INTERESTS OF MINORITIES*. A set of articles of the International Scientific Conference XII. Liepāja: LiePa, p. 20.–28. ISSN 1407-6918.
4. Bāliņa, G., Vītola, S. (2010) Creation of professional values in the process of studies of dance pedagogues. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION*. Materials of the International Scientific Conference. 19.–20. February 2010. Rēzekne: RA Publishing House p. 32.–41. ISBN 978-9984-44-034-7, ISSN 1691-5887. [Available at the data base: *Thomson Reuters ISI Web of Knowledge, ISI Proceedings Database*]
5. Bāliņa, G. (2010). The beginning of the arts of ballet and professional dance pedagogy in Latvia. RPIVA The 5th International Scientific Conference *Theory for practice in contemporary education of the society*. Internationally recognized set of scientific articles. Riga: RTTEMA, p. 31.–37. ISBN 978-9934-8060-5-6. [Available at the data base: *The Library of Congress*]
6. Bāliņa, G. (2010) Artistic Work of Liepāja Musical Drama Theatre from 1945 to 1950. *SOCIETY AND CULTURE: CHAOS AND HARMONY*. A set of articles of an international scientific conference XIII. Liepāja: LiePa, p. 15.–23. ISSN 1407-6918.
7. Bāliņa, G. (2010) The ballet troupe of the Liepāja Drama and Opera Theatre. *26th World Congress on Dance Research Rapprochement of Cultures*. Riga: RPIVA, p. 57–64. ISBN 978-9934-8060-7-0.
8. Bāliņa, G. (2012) Aleksandrs Lembergs and Rīga ballet from 60ies to 80ies in the 20th cent. JVLMA Scientific Conference. *PERSONALITY. HOREOGRAPHY. TIME*. Articles of Academy of Music IX. Riga: Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music. 99.–116. lpp. ISSN 2243-5719

9. Bāliņa, G. (2013) Artistic and Pedagogical Work of Anna Stedelaube in the Ballet of Liepāja (1923–1933) *Journal Art Tempus*. Daugavpils: Institute of Art, Daugavpils University, 110.–120. p. ISSN 2255-9396

Reports in International Scientific Conferences (12):

1. *IV Conference of the Young Scientists at RTTEMA*. Report: “Interpretation and Creation of an Individual Style in Classical Dance Lessons”. RTTEMA, Riga, 04.12.2008.
2. *Conference of the Ministry of Culture of the Republic of Latvia*. Report: “Song Festival: identity, traditions, changeability”. Riga, 19.02.2009.
3. International Scientific Conference *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION*. Report: “Feldenkrais's Method for Enhancing Self Expression in the Education of Dance Pedagogues” Rēzekne High School, Rēzekne, 26.02.2009.
4. International Scientific Conference *SOCIETY AND CULTURE: OTHERNESS AND INTERESTS OF MINORITIES*. Report: „Artistic Work and Performances of Ballet Troupe of Liepāja Drama and Opera Theatre from 1935 to 1945”. Liepāja University, Liepāja, 23.04.2009.
5. *V Conference of the Young Scientists at RTTEMA*. Report: “Development of Contemporary Dance in Latvia in 20th cent.”. RTTEMA, Riga, 10.12.2009.
6. International Scientific Conference. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION*. Report: “Creation of professional Values during the Process of Studies of Dance Teachers”. Rēzekne High School, Rēzekne, 19.–20.02.2010.
7. The 5th International Scientific Conference at RTTEMA 5. International Scientific Conference *Theory for practice in contemporary education of the society*. The beginning of the arts of ballet and professional dance pedagogy in Latvia. RTTEMA, Riga, 25.–27.03.2010.
8. International Scientific Conference *SOCIETY AND CULTURE: CHAOS AND HARMONY*. Report: „Artistic Work of Liepāja Musical Drama Theatre from 1945 to 1950” Liepāja University. Liepāja, 29.04.2010.
9. 26th World Congress on Dance Research *Rapprochement of Cultures*. Paper presentation: „The ballet troupe of the Liepāja Drama and Opera theatre.” Riga, RPIVA, 12.–16.07.2010.
10. Scientific Conference of Jāzeps Vītols Latvia Musical Academy *Personality. Choreography. Time*. Report: „Aleksandrs Lembergs and Rīga ballet from 60ies to 80ies in the 20th cent. JVLMA Scientific Conference”. JVLMA, Rīga, 29.04.2011.
11. *LATVIA UNIVERSITY 1919–2011*. Academic speech: “Alberts Kozlovskis Liepāja Ballet”. LAOZ, Stockholm, 24.09.2011.

12. Daugavpils University Institute of the Sciences of Arts *1st Autumn Conference*. Report: „Artistic and pedagogical work of Anna Stedelaube in the ballet of Liepāja (1923–1944)”. DU MZI, Daugavpils, 26.10.2012.

Publications in Editions of Theatre and Arts (14):

1. Bāliņa, G., Ikstena, N. (2003) *Ādolfs Adāns's Ballet Korsārs*. Riga: issued by LNO, p 10.–15.
2. Bāliņa, G., Bite, I. (2006) *Encyclopaedia of Ballet of Latvia*. Riga: Pētergailis, p. 581.
3. Bāliņa, G. (2008) Chronicle. *Theatre Report*. No. 6, p. 119.–122.
4. Bāliņa, G. (2009) Alberts Kozlovskis and Liepāja Ballet. *Theatre Report*. No. 4, p. 110.–115.
5. Bāliņa, G. (2009) Chronicle. *Theatre Report*. No. 3, p. 154.–156.
6. Bāliņa, G. (2009) Chronicle. *Theatre Report*. No. 4, p. 123.–126.
7. Bāliņa, G., Kaupuža, R., Freimane, E., Priede, A. (2009) *Photo album. Anna Priede*. Riga: *Ulma*, p. 9.
8. Bāliņa, G. (2010) Chronicle. *Theatre Report*. No.1, p. 143.–148.
9. Bāliņa, G. (2010) Chronicle. *Theatre Report*. No. 2., p. 125.
10. Bāliņa, G. (2010) Chronicle. *Theatre Report*. No. 4/5, p. 194.–195.
11. Bāliņa, G. (2010/2011) Chronicle. *Theatre Report*. No. 6/1, p. 124.–125.
12. Bāliņa, G. (2011) Chronicle. *Theatre Report*. No. 2, p. 136.–141.
13. Bāliņa, G. (2011) Chronicle. *Theatre Report*. No. 3, p. 133.–134.
14. Bāliņa, G., Kaupuža, R. (2013) *Lembergs about Lembergs*. Riga: *Ulma*, p. 152.

Acknowledgement

I would like to express my gratitude:

Scientific Supervisor of the Thesis, professor of RTTEMA, Dr. paed. **Rīta Spalva**

Reviewers of the Thesis:

Professor of Latvian University, Dr. phil. **Vladimirs Kincāns**

Professor of Daugavpils University, Dr. paed. **Jeļena Davidova**

Professor of Rīga Pedagogy and Educational Management Academy, Dr. paed.

Inese Jurgena

All lecturers of Pedagogy Doctoral Study Programme at RTTEMA

My sincerest gratitude to the scientific consultant of the thesis, professor of Jāzeps Vītols Latvia Academy of Music, Dr. art. **Lolita Fūrmane**